

**Archeologische prospectie met ingreep in
de bodem aan de Oude Vest 10-18,
Dendermonde**

Titel

*Archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de
Oude Vest 10-18, Dendermonde*

Auteurs

David Janssens, Niels Janssens, Olivier Van Remoorter

Opdrachtgever

Taptoe Invest nv

Projectnummer

2012-24

Plaats en datum

Gent, augustus 2012

Reeks en nummer

*BAAC Vlaanderen Rapport 33
ISSN 2033-6898*

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1	Samenvatting	7
2	Inleiding	8
2.1	Algemeen	8
2.2	Doel van het onderzoek	9
2.3	Aard van de bedreiging	9
2.4	Opzet van het rapport	9
3	Methode	10
4	Bodemkundige en archeologische gegevens	12
4.1	Bodemkundige gegevens	12
4.2	Beknopte historiek	13
4.3	Archeologische gegevens	14
4.4	Cartografische gegevens	16
4.5	Verwachtingen	21
5	Resultaten	22
5.1	Sporen	22
5.1.1	Werkput 1	22
	Profiel 1	28
	Profiel 2	30
5.1.2	Werkput 2	32
	Profiel 5	35
5.1.3	Werkput 3	36
	Profiel 3	38
	Profiel 4	39
5.1.4	Werkput 4	40
	Profiel 6	42
5.2	Vondsten	44
6	Besluit en waardering	49
7	Bibliografie	51
8	Lijst met afbeeldingen	52
9	Bijlagen	53
9.1	Sporenlijst	53
9.2	Fotolijst	58

9.3	Vondstenlijst	59
9.4	Splitstabel	60

Technische fiche

Naam site:	Dendermonde, Oude Vest 10-18
Ligging:	Oude Vest 10-18, Dendermonde Provincie Oost-Vlaanderen.
Coördinaten:	WP1: x= 131170.8823 y= 190925.0934
Kadaster:	Dendermonde, afdeling 1, sectie D
Percelen:	647d, 647e, 647f, 648d, 650l, 650m, 650n, 582g2
Onderzoek:	Archeologische prospectie met ingreep in de bodem
Projectcode:	2012-24
Opdrachtgever:	Taptoe Invest nv
Uitvoerder:	BAAC bvba
Vergunningsnummer:	2012/227
Projectleiding:	David Janssens
Naam aanvrager:	David Janssens
Terreinwerk:	2 dagen (17-18 juli 2012)
Verwerking:	David Janssens, Niels Janssens, Olivier Van Remoorter
Wetenschappelijke begeleiding:	Niet van toepassing
Trajectbegeleiding:	Stani Van de Catsye (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Bewaarplaats archief:	BAAC Vlaanderen bvba
Grootte projectgebied:	850 m ²
Grootte onderzochte oppervlakte:	121 m ²
Termijn:	Terrein: 2 werkdagen Verwerking: 4 werkdagen

Topografische kaart:

Bijzondere Voorwaarden:	Opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed.
Archeologische verwachting:	<p>Bij het opstellen van de Bijzondere Voorwaarden werd geen concrete archeologische verwachting gespecificeerd. Het plangebied ligt in de historische kern van Dendermonde, aan de buitenzijde van de Oude Vest, vlakbij een historische pastorijsite. Na het bureauonderzoek werd bebouwing verwacht vanaf de Late Middeleeuwen.</p>
Wetenschappelijke vraagstelling:	<p>Het terrein diende archeologisch geëvalueerd te worden. Specifiek dienden volgende vragen te worden beantwoord: Welke zones zijn verstoord?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uit welke periodes dateren de sporen? - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? - Is er sprake van belangrijke ophogingspakketten en zijn deze dateerbaar? - Op welke diepte bevindt zich de moederbodem? - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
Reden van de ingreep:	Bouw meergezingswoning en ondergrondse parkeergarage

1 *Samenvatting*

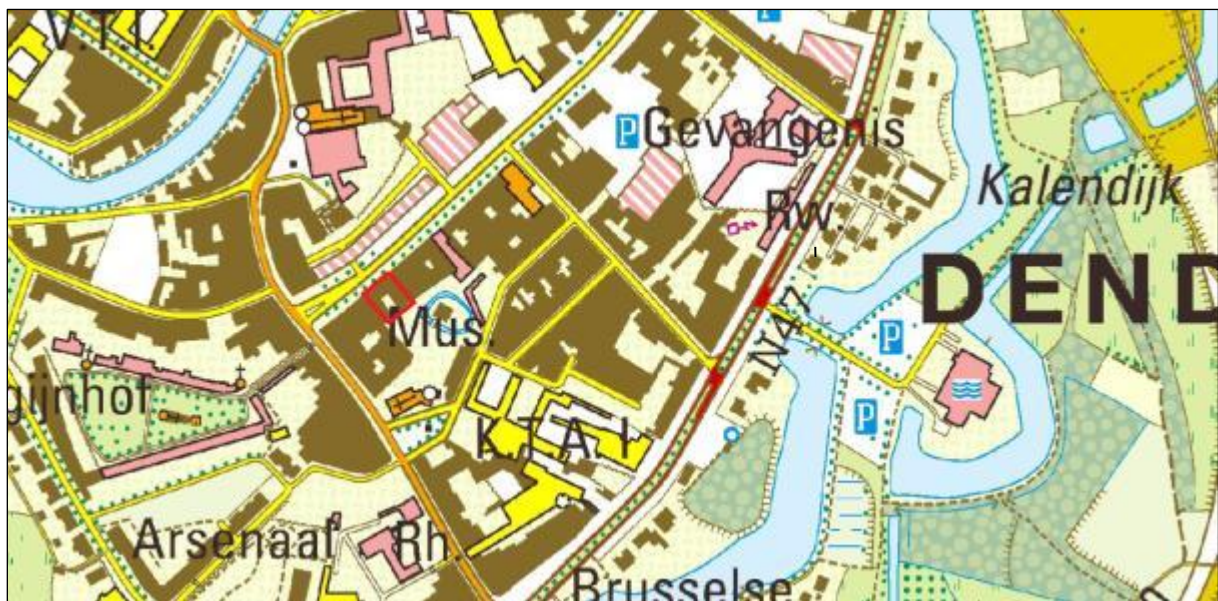
In opdracht van Taptoe Invest heeft BAAC bvba een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd op het terrein gelegen aan de Oude Vest 10-18, Dendermonde (provincie Oost-Vlaanderen). Binnen het onderzoeksgebied wordt dit plangebied heraangelegd. Het gehele plangebied was ca. 850 m² groot en bebouwd. De bestaande bebouwing werd gesloopt tot op maaiveldniveau. Het onderzoek werd opgelegd omwille van de bouw van een meergezinswoning met ondergrondse kelders.

Na afronding van het veldwerk en de uitwerking van de resultaten kan worden geconcludeerd dat de aangetroffen sporen recent zijn van aard. Tussen de aanwezige sporen en de moederbodem werden geen oudere sporen aangetroffen.

2 Inleiding

2.1 Algemeen

In opdracht van Taptoe Invest nv heeft BAAC bvba een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd aan de Oude Vest 10-18, Dendermonde (provincie Oost-Vlaanderen). Op de betreffende locatie is de bouw van een meergezinswoning met ondergrondse parking gepland. Het plangebied bevond zich in het centrum van Dendermonde (figuur 1). Omwille van de antropogene aanwezigheid in Dendermonde vanaf het neolithicum, de ligging van de site aan de buitenzijde van de Oude Vest en aan de historische pastorijsite was de kans op aanwezigheid van archeologische resten groot.

Figuur 1: Locatie van het plangebied op topografische kaart¹

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de bouw de meergezinswoning en ondergrondse parking. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Door de aanleg van de ondergrondse parkeergarage was behoud in situ niet mogelijk. Bijgevolg werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem werd uitgevoerd op 17 en 18 juli 2012. Projectverantwoordelijke was David Janssens. Niels Janssens, Robrecht Vanoverbeke en Olivier van Remoorter werkten mee aan het onderzoek. Contactpersoon bij het Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen was Stani Van de Catsye. Bij het opdrachtgever Taptoe Invest nv was dit de heer Calewaert.

¹ Provincie Oost-Vlaanderen 2012.

2.2 ***Doel van het onderzoek***

Doel van de opdracht was het vaststellen en waarderen van eventueel aanwezige sporen. Hiertoe werd voorafgaand aan de ontwikkeling een onderzoek door middel van proefputten uitgevoerd op het hele plangebied, om zo tot een archeologische evaluatie van het terrein te komen.

Bij de prospectie moesten volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Welke zones zijn verstoord?
2. Zijn er sporen aanwezig?
3. Wat is de aard en datering van de sporen ?
4. Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd,...) ?
5. Is er sprake van belangrijke ophogingspakketten en zijn deze dateerbaar?
6. Op welke diepte bevindt de moederbodem zich?
7. Is een vervolgonderzoek relevant en zo ja, welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek ?

2.3 ***Aard van de bedreiging***

De opdrachtgever wil op de kadastrale percelen 647d, 647e, 647f, 648d, 650l, 650m, 650n, 582g2 aan de Oude Vest in Dendermonde een meergezinswoning met ondergrondse parking bouwen. Aangezien deze werken gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgeschreven, om zo het archeologisch potentieel van deze zone in te schatten en te vrijwaren.

2.4 ***Opzet van het rapport***

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk wordt de toegepaste methode geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de bekende archeologische en bodemkundige gegevens betreffende het plangebied en haar omgeving. Daarna worden de resultaten van de archeologische prospectie met ingreep in de bodem gepresenteerd.

3 ***Methode***

Voorafgaand aan het proefputtenonderzoek is er een bureaustudie uitgevoerd ter ondersteuning en voor het verkrijgen van extra informatie betreffende Dendermonde en meer specifiek de Oude Vest. Hiervoor is gebruik gemaakt van een uitgebreide literatuurstudie evenals onderzoek in het stadsarchief. Dit laatste leverde enkele foto's en schilderijen over de Oude Vest en het Torrewater op, maar een meerwaarde voor het archeologisch onderzoek bood dit niet.

Het onderzoeksgebied had een oppervlakte van ca. 850 m². Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem werden 4 proefputten aangelegd met een totale oppervlakte van 121 m². De afgraving gebeurde met behulp van een mobiele kraan van 21 ton met tandeloze graafbak, waarvan de bakbreedte minstens 2 m bedroeg. Indien nodig werd een smallere bak ingezet om zo tussen de aanwezige muurpartijen te kunnen graven.

Tijdens de prospectie werden de 4 proefputten (zie puttenplan) aangelegd op het archeologisch relevante niveau; dit onder permanente begeleiding van twee archeologen. Het maaiveld bevond zich op een hoogte van gemiddeld 5 m +TAW. Alle sporen werden ingetekend door middel van een Robotic Total Station en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen en foto's. Enkele sporen werden gecoupeerd om tot een goede interpretatie en waardering te komen. Met behulp van een metaaldetector werden eventuele metaalvondsten opgespoord. De hoogtes, vlakken en sporen zijn ingemeten tegenover exacte meetpunten, die door een beëdigd landmeter zijn uitgezet.

Hoewel de inplanting van de werkputten op voorhand met het Agentschap Onroerend Erfgoed werd besproken, is hiervan licht afgeweken door de aanwezigheid van enkele kelders (zie kadasterplan).

Na afloop van het onderzoek werden de proefputten met instemming van het Agentschap Onroerend Erfgoed gedicht.

4 *Bodemkundige en archeologische gegevens*

4.1 *Bodemkundige gegevens*

Het onderzoeksgebied wordt op de digitale bodemkaart van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) weergegeven als bebouwde zone (antropogeen) (OB) (zie figuur 2).

Figuur 2: Aanduiding plangebied op bodemkaart²

Omdat de onderzoekslocatie binnen het centrum van Dendermonde ligt, is de ondergrond niet aangegeven ter plekke of is de bodemopbouw niet gekarteerd. De zones in de directe omgeving, die wel gekarteerd zijn, bestaan uit zandleembodems, al dan niet van natte aard³.

Breder genomen behoort het onderzoeksgebied tot de Vlaamse Zandstreek. De associatie van het Vlaams Zandgebied situeert zich in het noorden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen. In deze streek wordt een redelijk dik, continu dek gevormd door jong-pleistocene zanden van (niveo-)eolische oorsprong. De hoogteligging varieert van 5 tot 20 m +TAW. Het microreliëf wordt gekenmerkt door hoogteverschillen van circa 2 m, gekenmerkt door een afwisseling van quasi west-oost georiënteerde ruggen en depressies.

² AGIV 2012.

³ AGIV 2012.

4.2 **Beknopte historie**

De stad Dendermonde ligt in het midden van een vruchtbare streek, waar de Schelde en de Dender samenvloeien. Omringd door dichtbevolkte gemeenten, aan de zuidoostelijke grens van de provincie Oost-Vlaanderen, nabij de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen, ligt de stad op ongeveer een gelijke afstand van Aalst, Lokeren en Sint-Niklaas en verder van Gent, Antwerpen, Mechelen en Brussel.

De geschiedenis van Dendermonde, een versterkt stadje aan de Schelde- en Dendermonding, gaat terug tot het neolithicum. In de vochtige poldergrond bleven uit deze tijd werktuigen bewaard, gemaakt van hertengewei. Tijdens de ijzertijd, de Romeinse en Frankische periode vestigde de bevolking zich bij voorkeur op de zandige heuvels aan beide zijden van de Dender. Vermoedelijk tegen het einde van de Frankische periode raakte ook de huidige stadskern bevolkt, aanvankelijk in buurt van de huidige Vlasmarkt en later ook op de lager gelegen linkeroever van de Dender. Op politiek vlak situeert het ontstaan van het 'Land van Dendermonde' zich in de 10e of in de eerste helft van de 11e eeuw, toen de graaf van Vlaanderen het gebied tussen Dender en Schelde veroverde ten koste van de Duitse keizer. Een gedeelte van dit 'Rijksvlaanderen' schonk hij, vermoedelijk als dank voor verkregen hulp, aan één van zijn belangrijkste medewerkers. Deze latere Heren van Dendermonde, die tevens voogd waren van de Gentse Sint-Baafsabdij, bouwden het veroverde gebied verder uit tot een allodiale heerlijkheid. Hun rechten beschermden ze door op een eiland in de Dendermonding een burcht op te richten. De bestaande nederzetting ontwikkelde zich tijdens de 11^e en 12^e eeuw tot een belangrijk lokaal handels- en lakencentrum, dat in 1233 zijn stadskeure kreeg van Robrecht van Bethune.

Nadat de Heren van Dendermonde in de 11^e eeuw een romaanse Onze-Lieve-Vrouwekerk hadden laten oprichten, ontwikkelde de stad zich verder in zuidoostelijke richting. De omwalling van de stad kwam er in de 12^e eeuw. In de 13^e eeuw werd de Oude Vest voor het eerst vermeld. De naam Vest verwijst naar het aanleggen van een gracht, op een kleine afstand van een eerdere gracht (het Torrewater), daarmee aansluitend en uitmondend in de Dender. Deze gracht droeg de naam 'de Vest', in de middeleeuwen Fista genaamd. Deze werd aangelegd ter versterking van de binnenstad. Aan de Vest lagen drie bruggen. De Vriesenbrug, ook wel Begijnenbrug, Roombrug en Zonnebrug genoemd, en de Palingbrug werden reeds aangelegd in de 13^e eeuw. Van de Mechelse brug is geen ontstaansdatum gekend. Melding van deze drie bruggen wordt gemaakt in de Rommelaer, geschriften uit de 17^e eeuw die verwijzen naar het Rommelhuis of schutsel, dat achter de Sint- Rochuskapel getimmerd was⁴.

In het eerste kwart van de 13^e eeuw kwam er een nieuwe omwalling met een aantal versterkte poorten. In de nabijheid van deze poorten werd telkens een hospitaal opgericht. De eerste abdij dateerde uit 1223, kort nadien ontstond ook het begijnhof. In de 13^e en 14^e eeuw werd de Onze-Lieve-Vrouwekerk in gotische stijl herbouwd en de kerk van Sint-Gillis-Binnen opgericht. Aan de rand van een dichtbij de burcht gelegen marktplein verrezen nieuwe openbare gebouwen zoals de lakenhalle, het belfort en het vleeshuis. Via Lodewijk van Male behoorde Dendermonde sedert 1348 toe aan de Vlaamse graven en later ook aan de Bourgondische hertogen en Habsburgse keizers. In de 14^e eeuw raakte Dendermonde om economische en politieke redenen betrokken bij een reeks conflicten tussen de machtige stad Gent en de Vlaamse graven. Verwoestingen en economische sancties waren de oorzaak van een langzame economische achteruitgang. Na de Beeldenstorm en de herovering van Dendermonde door Alexander Farnèse volgde er een periode van restauratie. In de tweede helft van de 17e en het begin van de 18e eeuw werd deze adempauze echter alweer door een reeks verwoestende oorlogen en belegeringen doorbroken. Vrede en voorspoed keerde. pas terug rond het midden van de 18e eeuw, toen de eerste steenwegen werden aangelegd en nieuwe industrieën hun intrede deden. Jozef II wou radicaal breken met het verleden en beval daarom de afbraak van de oude stadsmuren, zodat Dendermonde tegen het einde van de 18^e eeuw voor het eerst een 'open stad' was. Hieraan kwam in de twintiger jaren van de 19^e eeuw reeds een einde, toen de stad om strategische redenen weer voor lange tijd opnieuw het statuut van militaire vesting en garnizoenstad kreeg.

In de loop van de 19^e eeuw kende Dendermonde binnen deze muren een intense periode van industrialisering en groeide uit tot een kleine textielstad. Naast katoen bestond er ook een belangrijke productie van olie, tule, papier, touwen en kabels. Om dit alles te vervoeren deed men beroep op het spoor en de haven. Dendermonde groeide ook uit tot een commercieel, educatief, juridisch en

⁴ S.N. 1865, 85.

administratief centrum van regionaal belang en telde tegen het einde van de 19^e eeuw reeds 10.000 inwoners. Aan dit alles kwam in september 1914 een einde, toen de stad door het Duitse leger - dat hier de Schelde trachtte over te steken om de terugtocht van het Belgische leger af te snijden - systematisch werd in brand gestoken. Hierbij gingen tal van openbare gebouwen verloren en werden 1252 huizen totaal vernield en 889 ernstig beschadigd. Toen de wederopbouw tegen het einde van de jaren 1930 voltooid was, brak de Tweede Wereldoorlog uit. In de jaren 1950-1970 verdween de traditionele industrie. Het tij keerde pas in de jaren 1970 ten gevolge van twee opeenvolgende gemeentefusies (1972, 1976), de oprichting van de intercommunale DDS (1970), de ontwikkeling van een industrieterrein en het uitvoeren van een reeks belangrijke infrastructuurwerken. Op die manier kon Dendermonde terug uitgroeien tot een bloeiend regionaal centrum met ca. 43.000 inwoners.

De grote landwegen vanuit Dendermonde richting Gent, Mechelen, Aalst, ... en het veer op de Schelde naar het Land van Waas waren zeer gunstige en natuurlijke omstandigheden die aanleiding gaven tot het ontwikkelen van de oude stad⁵. De naam Dendermonde (Tenremunde) betekent letterlijk Mond van de Dender. Deze naam werd voor het eerst aangetroffen in authentieke akten van 1088. De namen Tenerae Munda (1061), Tenremonde (1088), Tenera Munda (1130), Dendre Monda (1237), Derremonde (1323), Terremonde (1340) en later Dendermonde zijn eveneens terug te vinden.

Een andere aanwijzing voor nog eerdere occupatie zou te maken hebben met de naam Dender. Volgens sommigen verwijst deze naar de aanwezigheid van een Romeins tolhuis, waar de schepen werden opgehouden om tol te betalen. De naam Tenericam (afkomstig van het Latijn 'tenere', houden) zou hier ontstaan zijn. Anderen zijn dan weer van mening dat de naam zou afgeleid zijn van het Keltische 'Tenre'⁶. Enkele bronnen menen dat de bewoning van Dendermonde echter niet zo gunstig zou geweest zijn door het overstromen van de Dender en de Schelde, waardoor moerassige bodems het gebied zouden overheersen⁷.

4.3 *Archeologische gegevens*

Door archeologische opgravingen, vooral actief vanaf 2002- heden, kan aangetoond worden dat er al veel vroegere bewoning was in Dendermonde. In oktober 2008 begon een archeologische ploeg van het Ename expertisecentrum vzw (met archeoloog D. Beeckman), in opdracht van de intercommunale DDS, aan een opgravingscampagne op de site Hoogveld J., een campagne die in 2009 uitgewerkt werd door Archaeological Solutions bvba (met archeologen S. Vandecatsye en K. Laisnez). Uit dit onderzoek bleek het enorme belang van deze site, met als belangrijkste vondsten de restant van een grafheuvel uit de midden-bronstijd (1800-1100 v.Chr.) en negen crematiegraven uit de late ijzertijd en de vroeg-Romeinse periode (400 v.Chr.-1e eeuw n.Chr.). Restanten van twee waterputten, één uit de ijzertijd en één uit de vroeg-Romeinse periode, naast sporen van graanopslagplaatsen uit de ijzertijd, leken te wijzen op de aanwezigheid van een daarbijhorende nederzetting.

Dat het Dendermondse grondgebied ook bewoond bleef na de Romeinse periode blijkt duidelijk uit een archeologisch onderzoek dat in 1933-1935 gevoerd is door J. Breuer van de toenmalige opgravingsdienst. Bij de opgraving op de Zwijvekekouter, dichtbij de samenvloeiing van de Dender en de Schelde, kwam een Merovingische begraafplaats aan het licht. Het evenwel ruw geschetste grondplan, samen met enkele potten met opschriften toonden maar liefst 66 verschillende grafcontexten aan⁸.

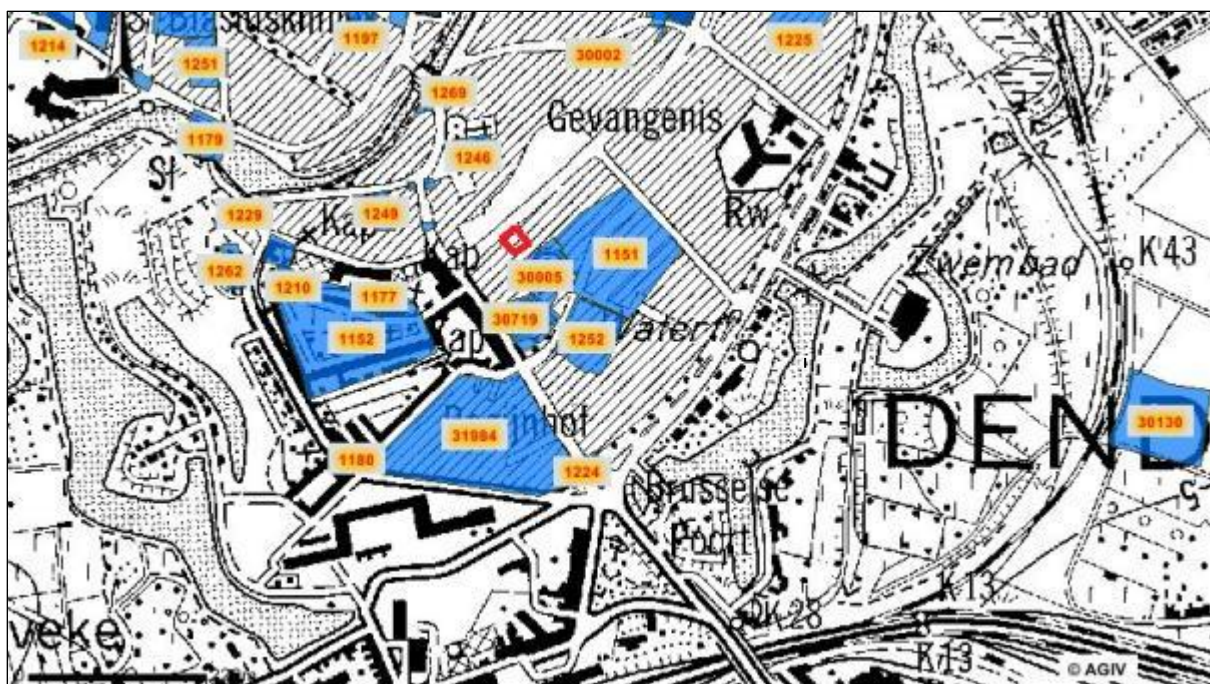
Een andere opgraving werd uitgevoerd in 2002-2003 naar aanleiding van de heraanleg van de Grote Markt. Het leverde de eerste aanwijzingen op voor het bestaan van een voorburcht op de plaats van het marktplein en een burchtkerk ter hoogte van het huidige Belfort. De aanpalende begraafplaats kon gedateerd worden in de 11^e eeuw. In het verlengde van deze opgravingen werd de beerput van het herenhuis "De Cop" geruimd en vond men ter hoogte van de nieuwe stadsbibliotheek (2005-2006), naast heel wat middeleeuwse keramiek, ook de resten van een leerlooierij.

⁵ BRUYNINCX 1965, 18.

⁶ DHANENS 1961, 7-15.

⁷ DHANENS 1961, 12-15.

⁸ VERLAECKT ET AL. 2010, 3-5.

Figuur 3: CAI-kaart van het plangebied (in rood omlijnd) met de archeologische vindplaatsen in de omgeving⁹

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geeft verschillende locaties in de omgeving rond het onderzoeksgebied weer (figuur 3). In de directe omgeving zijn twee kloosters waar te nemen. Het eerste, dat CAI-nummer 1151 heeft, is het Zwijvekeklooster/Onze-Lieve-Vrouwklooster daterend uit de late middeleeuwen. In 1223 werd het hospitaal omgevormd tot een cisterciënzerinnenabdij door toedoen van Mathilde I, vrouw van Dendermonde en weduwe van Willem van Bethune. Een cisterciënzerinnenabdij dient volgens de statuten van de orde echter op een afgelegen plaats te liggen. Aan deze eis kon door de recente stadsuitbreiding niet meer worden voldaan. De beste oplossing bleek uiteindelijk de jonge abdij onder te brengen op de Zwijvekekouter die, ten gevolge van de aantrekkingskracht van de jonge stad, meer en meer ontvolkt raakte. De oude parochiekerk en enkele aanpalende gebouwen zouden de kleine abdijsamenleving herbergen. Voortaan heette de jonge stichting de 'Abdij van Onze-Lieve-Vrouw van Zwijveke'. Het klooster van de Maricolen (CAI-nummer 1252) grenst hieraan en dateert uit de postmiddeleeuwen (17^e eeuw). In het begin van de 19^e eeuw werd dit klooster omgevormd tot een krankzinnigengesticht. Bij het begin van de 20^e eeuw werd dit een rijkschool en heden ten dage is het de middenschool Zwijveke. CAI-nummer 30005 is de pastorie met walgracht. Deze pastorie is vermoedelijk laatmiddeleeuws. Aan de hand van kaarten kan deze geplaatst worden in de vroege 18^e eeuw (infra). Dit is eveneens zichtbaar in het huidige straatbeeld. De walgracht grenst aan het kerkhof van Sint-Gillis-Binnen (CAI-nummer 30719) dat vermoedelijk laatmiddeleeuws is. Meer ten zuiden van het plangebied is de laatmiddeleeuwse abdij Maria Troon gesitueerd (CAI-nummer 31984). Een laatste is het Sint-Alexxus-begijnhof dat ten westen ligt van het plangebied. Het dateert eveneens uit de late middeleeuwen¹⁰.

⁹ CAI 2012.

¹⁰ CAI 2012.

4.4 **Cartografische gegevens**

Een andere belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van hoe de bebouwing evolueerde door de eeuwen heen, maar met de opmerking dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen, m.a.w. vanaf de 16^e eeuw. Afwezigheid van bebouwing op de kaarten is overigens geen garantie dat er ook niets heeft gestaan op het moment van 'opname'. Vooral in de beginperiode tekenden cartografen vaak slechts de grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken als kerken, kloosters en kastelen in (figuur 4). Hieronder wordt op basis van een selectie van kaarten de ontwikkeling van de onderzoeklocatie weergegeven. Deze selectie bevat enkel kaarten die gedetailleerd genoeg zijn om een blik te kunnen werpen op het onderzoeksgebied.

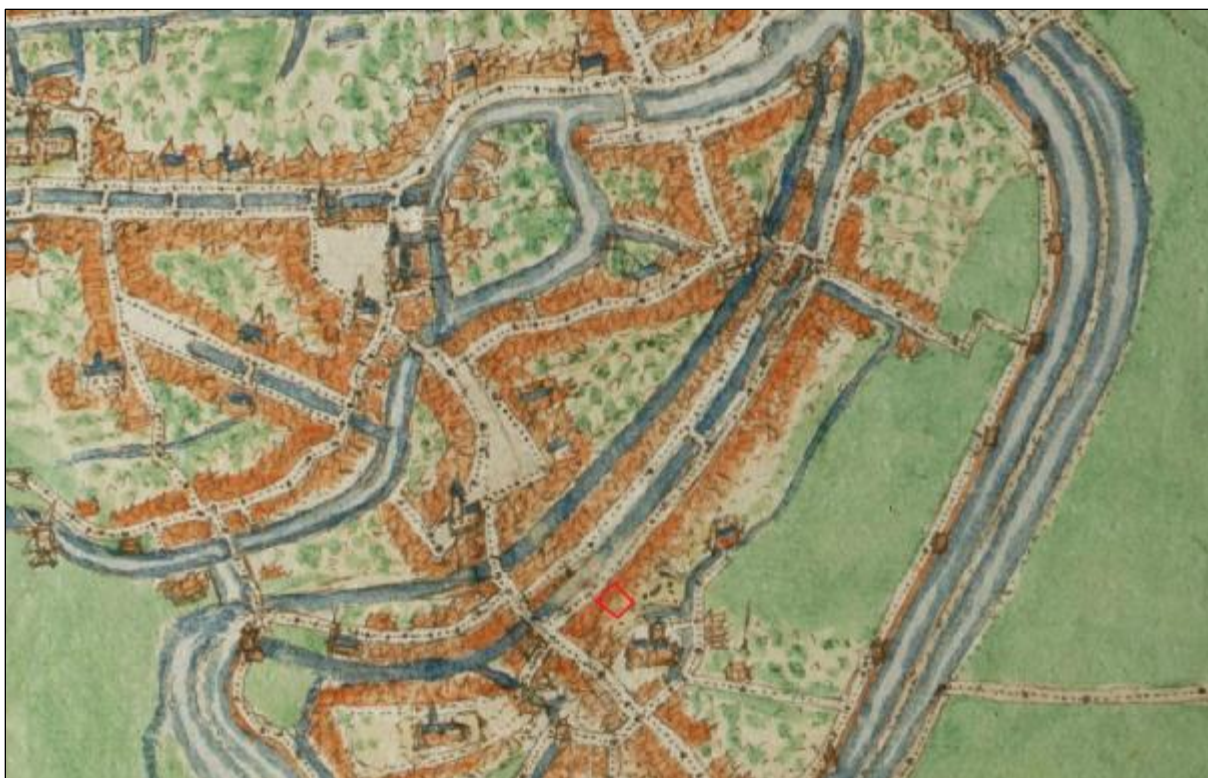

Figuur 4: Kaart Dendermonde (1730)¹¹

Een eerste kaart waarmee we inzicht kunnen verwerven in de ontwikkeling van het onderzoeksgebied is een kaart gemaakt door Jacob van Deventer uit 1540 (figuur 5)¹². Deze kaart geeft aan dat er binnen het plangebied enkele structuren aanwezig waren. Er kan opgemerkt worden dat er reeds enkele rechthoekige percelen werden ingericht. Ook duidelijk zichtbaar is de Vest en het Torrewater. Wat er op het plangebied aanwezig was, is niet echt duidelijk, wel is er duidelijk al bewoning waar te nemen rond het midden van de 16^e eeuw.

¹¹ MUSEA OOST-VLAANDEREN IN EVOLUTIE 2012.

¹² VIRTUELE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012.

Figuur 5: Kaart Jacob van Deventer 1540¹³

De tweede kaart is deze van Blaeu, daterend uit de 17^e eeuw (1649) (figuur 6). Hier is duidelijk dat het gaat om een (rij)huis met bijhorend perceel, gelegen ten zuiden van de Vest¹⁴.

Figuur 6: Kaart Joan Blaeu (1649)¹⁵

Een derde kaart is de kaart opgesteld door graaf Joseph-Johann-Franz de Ferraris (1726-1814) (figuur 7). Deze stelde in 1769 voor om een gedetailleerde kaart op te stellen van de Oostenrijkse Nederlanden om de bestaande leemtes van reeds opgestelde kaarten aan te vullen¹⁶. Op deze kaart is een gebouw te zien, met een perceel aan de achterzijde. Opvallend is ook de aanwezigheid van

¹³ VIRTUELE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012.

¹⁴ DAUWE 2010, 333.

¹⁵ BIBLIOTHEEK VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM 2012.

¹⁶ DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012A.

een gebouwtje met cirkelvormige omwalling aan de achterzijde, de zogenaamde pastorie met walgracht (CAI-nummer 30005). Dit gebouw is eveneens waar te nemen in het huidige beeld van Dendermonde. Door de abstracte voorstelling van al deze gebouwen kunnen er op basis van deze kaart geen conclusies worden getrokken in verband met het uitzicht of de karakteristieken ervan.

Figuur 7: Ferrariskaart¹⁷

Een andere kaart die gebruikt werd om een evolutie van het onderzoeksgebied te kunnen weergeven is de kaart der buurtwegen¹⁸ (figuur 8). Deze werd omstreeks 1844 opgesteld en geeft een zeer accuraat beeld van de omgeving tijdens deze periode.

¹⁷ DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012A.

¹⁸ PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2012.

Figuur 8: Kaart der buurtwegen¹⁹

Een plot van deze kaart op een hedendaagse luchtfoto (figuur 9) geeft goed de locatie weer van de bestaande gebouwen. Hierop kan ook opgemerkt worden dat de 19^e-eeuwse situatie, meerbepaald de opbouw van het stratenplan in Dendemonde, quasi ongewijzigd is gebleven.

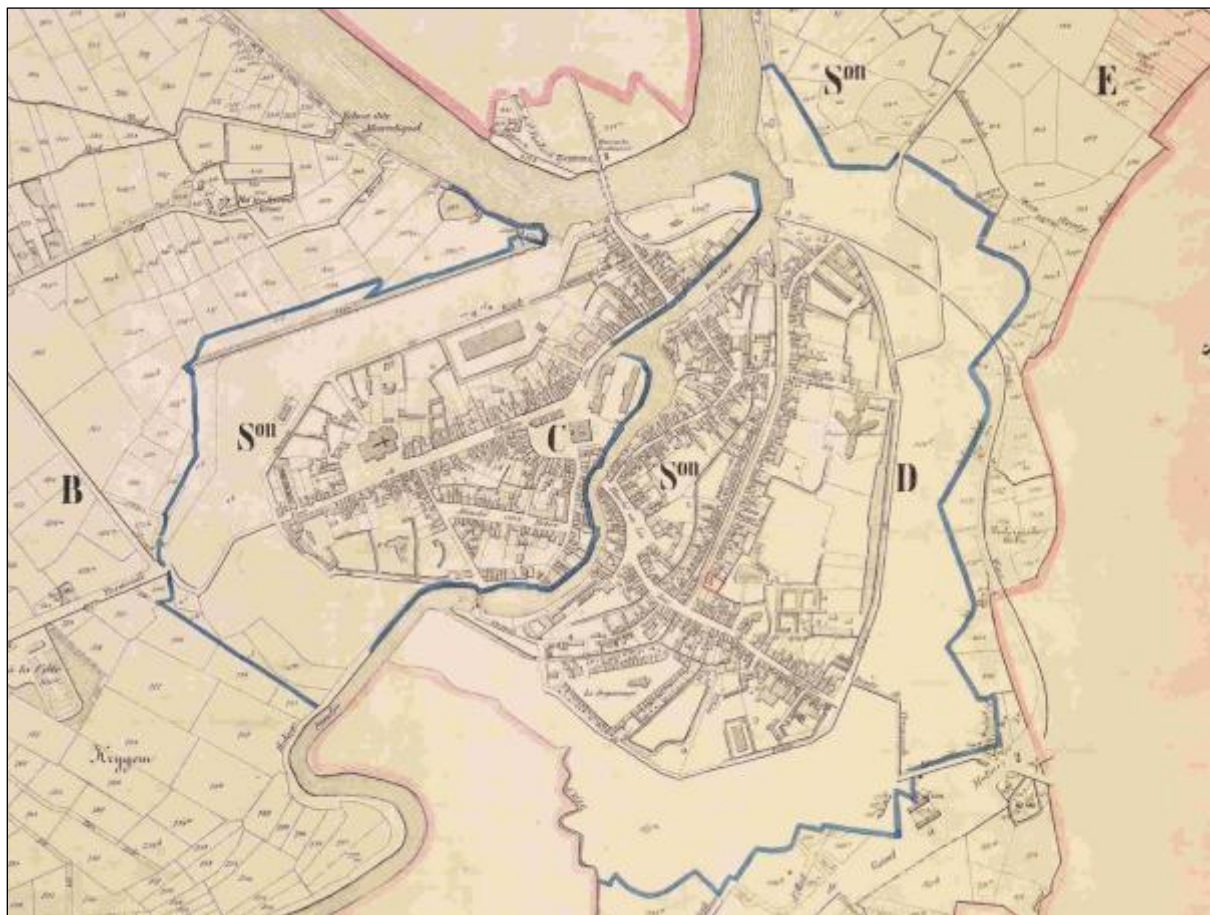

Figuur 9: Plot atlas der buurtwegen op moderne luchtfoto²⁰

¹⁹ PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2012.

²⁰ PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2012.

Een laatste kaart is deze opgesteld door Philippe-Christian Popp tussen 1842 en 1879. Hij wilde alle kadasterplannen van heel België beschikbaar maken voor iedereen voor een bescheiden prijs. Toen hij stierf in 1879 werd zijn werk verder gezet door zijn weduwe, Caroline-Clémence Boussart (1808-1891)²¹. Op deze kaart is net hetzelfde beeld te zien als op de kaart der buurtwegen (figuur 10). Ook het plotten van deze kaart op een moderne luchtfoto geeft dus geen extra informatie (figuur 11).

Figuur 10: Popp-kaart²²

²¹ DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012B.

²² DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012B.

Figuur 11: Popp-kaart geplot op moderne luchtfoto²³

4.5 **Verwachtingen**

Zoals hierboven vermeld is de kans om structuren, vooral uit middeleeuwse en jongere periodes terug te vinden zeer groot. Ook andere structuren (waterputten, beerputten, ...) kunnen aangetroffen worden. Deze kleinere structuren staan immers meestal niet op kaarten, maar zijn een zeer grote bron van informatie. Ook vroegere structuren kunnen aangesneden worden.

²³ DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKJE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012B.

5 Resultaten

5.1 Sporen

In totaal werd er ca. 121 m² onderzocht verdeeld over 4 werkputten. Er werden in deze werkputten voornamelijk recente structuren zoals muurwerk en vloeren aangetroffen. De oudste sporen zouden teruggaan tot de 14^e eeuw.

5.1.1 Werkput 1

Figuur 12: grondplan werkput 1

Deze werkput had een oppervlakte van ongeveer 39 m². Er werden 13 sporen in aangeduid.

Spoor 1 was een langwerpige muurtje dat dwars op de werkput (in oost-west richting) georiënteerd was. De muur was voorzien van pleister en was opgebouwd uit donkerrode bakstenen, elk met een afmeting van 20x8x4 cm. De stenen waren op elkaar gemetseld met mortel/ cement en in wildverband opgebouwd (figuur 13). Dwars hierop was een muur aangemetseld die tot dezelfde muur kon gerekend worden (spoor 3). Deze twee muren vormden de rand van een ouder loopvlak dat vermoedelijk in de 19^e eeuw kon gedateerd worden aan de hand van het aardewerk en de kleine baksteenformaten.

Figuur 13: Zicht op de sporen 1 tot en met 6

Spoor 2 was een bakstenen vloer die bij sporen 1 en 3 hoorde, het bepaalde het toenmalige loopvlak. De bakstenen waaruit het vloertje was opgebouwd waren in twee verschillende richtingen geplaatst, haaks op elkaar. De bakstenen hadden een donkerrode kleur en een afmeting van 20x10 cm. In het noordoostelijke deel van de vloer was een sterfput ingegraven. Hier was een aardewerken pot met een diameter van 30 cm in het vloertje geplaatst (spoor 5) (figuur 14). Boven beschreven sporen werden allen aangelegd ten hoogte van laag 5 (zie profiel 1 (infra)). Daarbovenop is dan de latere puinlagen 1 en 3 gekomen.

Spoor 4 was een muurtje met een breedte van 9 cm (de breedte van 1 steen). Het was haaks tegen spoor 3 aangebouwd wat deed vermoeden dat dit laatste spoor jonger was. Het was opgebouwd uit donkeroranje bakstenen met een formaat van 20x9x4 cm en waren in tandverband op elkaar gestapeld. Langs de ene kant vormde het muurtje, samen met spoor 3, een bak waarin geen bodem te bespeuren was. Een controle werd uitgevoerd door het boren met een handboor tot op een diepte van 1,20 m. Aan de noordelijke zijde van dit muurtje lag een bak, spoor 6. Het betrof een halfsteense bak met bakstenen vloer met de aanwezigheid van een grote bakstenen blok in zuidoostelijke hoek. De vloer was opgebouwd uit een mix van tegels (22x22 cm) en bakstenen. De stenen waaruit de bak was opgebouwd zijn van hetzelfde formaat als bij spoor 4, wat deed vermoeden dat spoor 4 en spoor 6 op hetzelfde moment zijn aangebracht. Deze sporen liggen eveneens ter hoogte van laag 5 (zie profiel 1 (infra)) en onder de puinlagen (laag 1 en 3). (figuur 14)

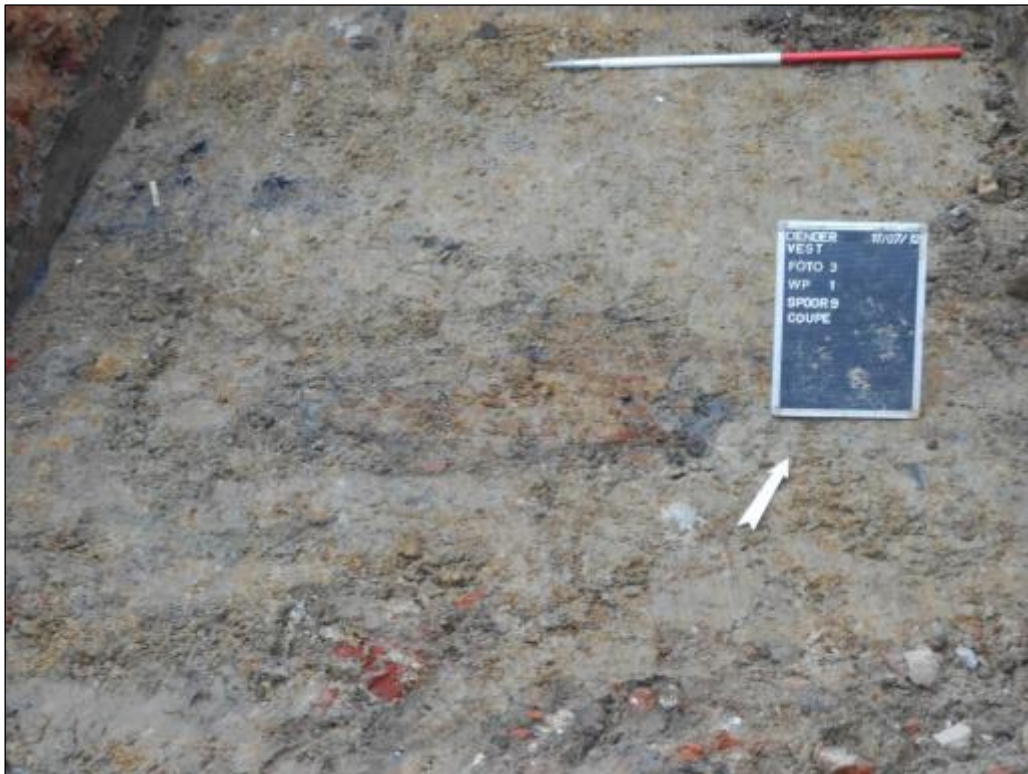
Figuur 14: detail sporen 2-6

Spoor 7 (figuur 15) was een onregelmatig grondspoor dat zich dwars over de put verspreidde en in de noordelijke wand van de werkput verdween. Dit was een donkergrijs-blauwe, lemige laag waarin houtskool en ijzerconcreties zaten. In eerste instantie werd vermoed dat het hier om een aanzet van het Torrewater ging. De overgang was echter heel abrupt (supra). Dit pakket dook naar beneden tot op een diepte van minimum 1,20 m. Eerst werd er in dit pakket geboord met een handboor en in een latere fase werd geprobeerd het pakket te verdiepen. Dit verdiepen kon echter maar tot op een diepte van circa 1 m, waarna, door het stijgende grondwater en het daarmee gepaarde instortingsgevaar, het niet meer verantwoord was het pakket verder af te graven. Materiaal werd echter niet aangetroffen in deze laag, wat bijgevolg ook niet toeliet om dit beter te dateren. Dit spoor, dat overeenkomt met lagen 7, 10 en 11 in het profiel ligt op dezelfde hoogte als de moederbodem (laag 8) (zie profiel 1 (infra)).

Figuur 15: Overzichtsfoto met in het noorden spoor 7

In het vlak liggende ten zuiden van spoor 1 zijn twee grondsporen aangetroffen. Een eerste, spoor 9, was een ovalen kuil opgevuld met puinbrokken. De aflijning van het spoor was zeer duidelijk (figuur 16).

Figuur 16: Spoor 9 in het vlak

Een tweede spoor, spoor 10, was een halfronde kuil die in de oostwand van de werkput overging. Het spoor was donkergrijs van kleur en bevatte veel houtskoolspikkels (figuur 16). Hierin werd ook een 14^e-eeuwse scherf aangetroffen (infra). Er werd besloten om dit spoor te couperen. Bij het opschaven, ten behoeve van het couperen van spoor 10, bleek dit spoor quasi volledig weg te zijn en bleef echter enkel een sterke, ronde aflijning over. Dit spoor, spoor 12, is met andere woorden hetgeen overblijft van spoor 10 na het opschaven en kende dus dezelfde vulling als spoor 10. Eveneens donkergrijs van kleur met veel houtskoolspikkels. Het spoor was niet homogeen van kleur, maar eerder vermengd met moederbodem. Na het couperen bleek het hier te gaan om de onderkant van een paalspoor (figuur 17). Dit spoor lag net onder laag 4 (zie profiel 2 (infra)), dat vermoedelijk een leeflaag was. Dit impliceert dat spoor 12 het oudste antropogeen spoor is uit werkput 1, daar laag 4 eerder gelinkt kan worden aan sporen 1 en 2.

Figuur 17: Vlakfoto spoor 10

Figuur 18: Coupe op spoor 12 (10)

Een laatste spoor aanwezig in werkput 1 betrof een recente, 20^e-eeuwse kelder (spoor 11). De opstaande muur van deze kelder was een lengte van een baksteen dik (figuur 18). Het baksteenformaat bedroeg 18x8x4 cm en de stenen waren gemetseld met keiharde cementmortel. Dit spoor is in een latere fase tot diep in de moederbodem ingebouwd.

Figuur 19: Detail spoor 11

Profiel 1

Het eerste profiel werd aangelegd aan de oostzijde van werkput 1. Het had een noord-zuid oriëntatie en er werden negen verschillende lagen in herkend (figuur 20).

De eerste laag was een laag puin. Dit puin bestond voornamelijk uit baksteen en mortel. De grens tussen de eerste en de tweede laag was niet echt scherp te trekken. In de tweede laag werden er eveneens resten van baksteen en mortel aangetroffen, doch in veel mindere mate. Naast deze restjes puin waren er in deze donkerbruin gevlekte laag nog een aantal fragmentjes houtskool aanwezig. De derde laag, die door de tweede laag werd oversneden, was donkergrijs-bruin van kleur en had een gevlekt uiterlijk. In deze laag werden dezelfde inclusies aangetroffen als in de tweede laag. Enkel was er hier veel meer houtskool in aanwezig. Laag nummer 4 lag net onder laag 3. Deze was donkerbruin gevlekt en bevatte houtskoolfragmentjes, verbrande leem en fragmenten baksteen en mortel. Ook deze vierde laag werd oversneden door laag 2.

De vijfde laag aangetroffen in dit profiel lag onder alle hierboven beschreven lagen. Ze had een lichtgrijs-beige kleur en was vrij homogeen. De textuur van de laag kon gekarakteriseerd worden als licht kleiig zand. Ook bevonden er zich resten van schelpmateriaal in. In deze vijfde laag lag laag 6. Deze was lichtgeel-grijs gevlekt en bevatte geen inclusies.

Laag 7 (spoor 7) bleek na een kleine uitbreiding van het profiel een naar het noorden induikende laag te zijn. Deze was donkergrijs-blauw van kleur.

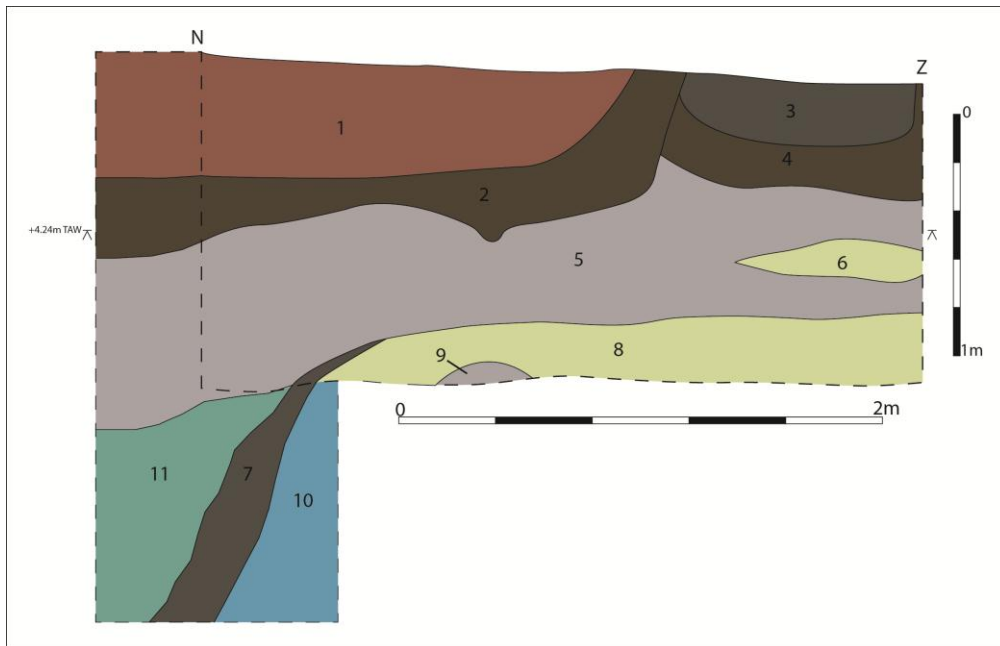
Laag 8 (spoor 13), gelegen onder laag 5, was dan weer eerder een lichtgrijs-geel gevlekte, licht lemige zandlaag. Deze laag moet waarschijnlijk gezien worden als de moederbodem. Deze werd in dit profiel dus bereikt op een diepte van 3,89 m +TAW. Laag 9 was een lichtgrijs-beige gevlekte concentratie binnen deze moederbodem.

Lagen 10 en 11 (spoor 7) volgden allebei de richting en daling van laag 7. Laag 10 was eerder lichtgrijs tot blauw van kleur. Er bevonden zich kleine, geel-beige brokken in deze laag. Laag 11 ten slotte was een lichtgrijs tot geel gelaagde laag.

Op advies van Het Agentschap Onroerend Erfgoed werd ter hoogte van spoor 7 machinaal verdiept om een beter beeld te verkrijgen over dit spoor. Tijdens het verdiepen kreeg men wederom af te rekenen met het grondwater en het daarmee verbonden instortingsgevaar van het profiel. Daarom werd dit profiel zo vlug mogelijk opgeschoond en gefotografeerd. Tijd voor het opschaven van het grondvlak was er echter niet.

Eveneens werd er verspreid over werkput 1 op een afstand van 1m geboord in het grondvlak. Deze boringen toonden aan dat de blauwe verkleuring (lagen 10 en 11) niet verder aanwezig was. Dit wees op een sterke induiking van deze lagen. Mogelijk wijst dit op de aanzet van een gracht, mogelijk het 'Torrewater'.

Figuur 20: Profiel 1

Profiel 2

Het tweede profiel werd aangelegd in het verlengde van profiel 1 (dus ook aan de oostzijde en met een noord-zuid oriëntatie). In dit profiel werden zes verschillende lagen onderscheiden (figuur 20).

De eerste laag betreft een laag baksteenpuin met mortelresten.

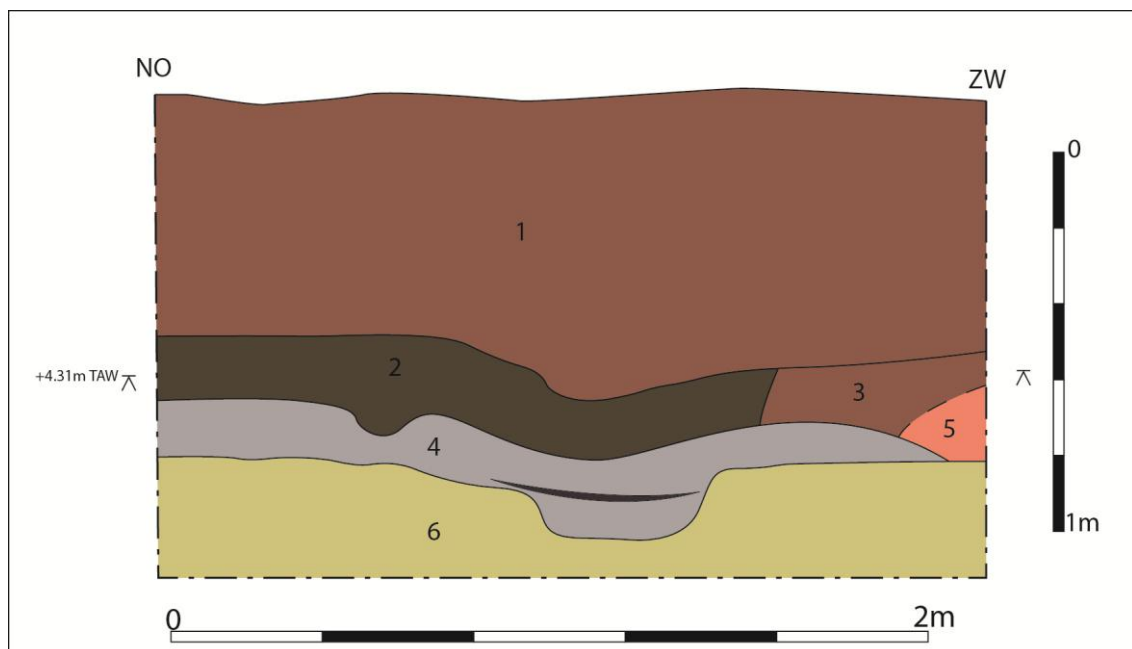
Net hieronder lag de tweede laag. Deze was donkerbruin gevlekt van uitzicht en bevatte resten houtskool, verbrande leem en baksteen. Onderaan in deze laag was een bandje gelegen van verbande leem en houtskool. Deze laag komt overeen met laag 4 uit profiel 1.

De derde laag was eveneens gelegen net onder de eerste laag. Deze was gelijkaardig aan de eerste laag, het was namelijk ook een puinlaag (baksteen en mortel).

Laag nummer vier was gelegen onder laag 2, laag 3 en laag 5. Deze laag was grijs gevlekt en bevatte donkere, geelbruine brokken, alsook baksteenfragmenten, verbrande leem en houtskool. Net als in de tweede laag was er ook hier een bandje aanwezig dat bestond uit verbrande leem en houtskool. Gelet op de aanwezigheid van brokken moederbodem, vermoeden we dat het gaat om een opgeworpen pakket dat misschien ooit als leeflaag diende. Deze hypothese kunnen we versterken door de ligging op eenzelfde hoogte als spoor 2 in werkput 1.

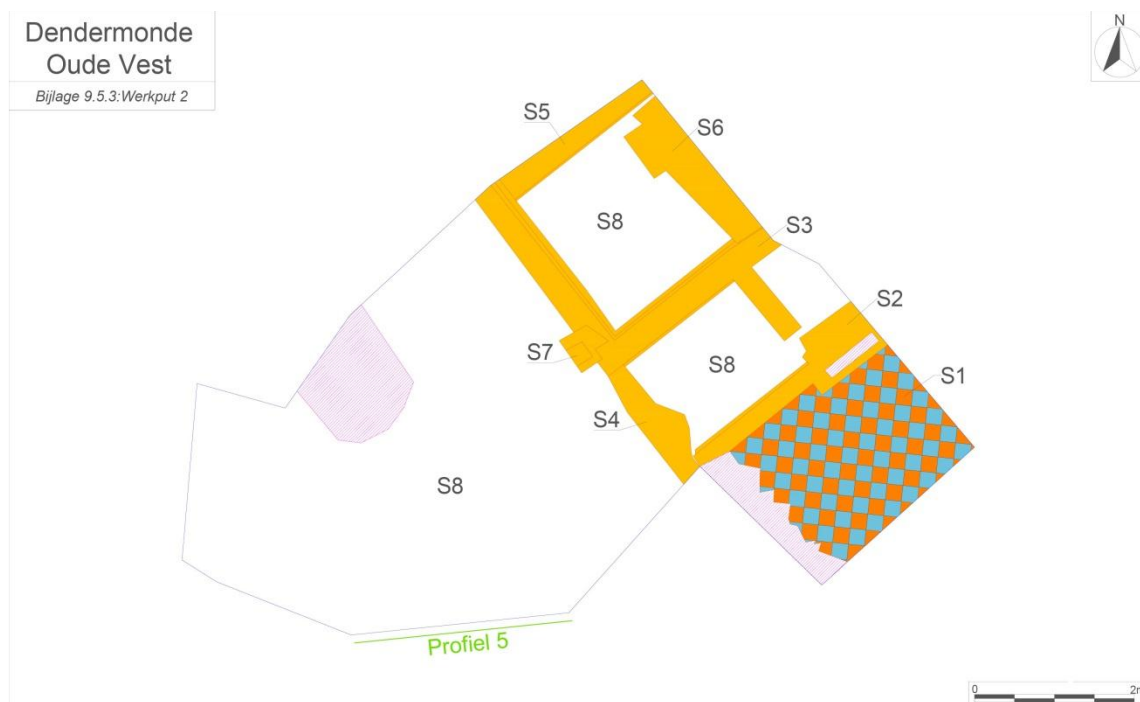
De vijfde laag, gelegen tussen lagen 3 en 4, was een puinlaag die bijna uitsluitend uit grote brokken baksteen bestond.

De zesde laag die in het profiel werd herkend was de moederbodem. Dit was, net als in profiel 1 (laag 8), een geelgrijs gevlekte, licht lemige zandbodem. Deze werd bereikt op een niveau van 4,11 m +TAW.

Figuur 21: Profiel 2

5.1.2 **Werkput 2**

Figuur 22: grondplan werkput 2

Werkput 2 is gelegen in het zuidwestelijke deel van het terrein. Door de ontoegankelijkheid van het terrein was deze werkput onregelmatig van vorm. De totale grootte bedraagt 38 m². In het totaal werden hier 8 sporen onderscheiden.

Spoor 1 was een vloertje met tegels in een dambordpatroon, afwisselend rood en zwart van kleur. De tegels hadden een afmeting van 20x 20 cm en waren aan elkaar gemetseld met een harde mortel. Dit vloertje lag op het huidige loopvlak en was recent van aard (figuur 23).

Figuur 23: Detail spoor 1

Spoor 2 was een opstaande muur die spoor 1 omsloot. Deze muur had een dikte die slechts de lengte van één baksteen bedroeg. Hij was opgebouwd uit donkerrode bakstenen met een afmeting van 20x9x4 cm. Het metselverband kan het best omschreven worden als wildverband, gemetseld met vrij harde cement (figuur 24).

Figuur 24: Overzicht sporen in werkput 2

Sporen 3 en 4 vormden samen een bak die tegen sporen 1 en 2 aan lag. Spoor 4 was een anderhalfsteense muur die tegen spoor 2 aan lag en in de noordwand van de werkput verdween. De muur was opgebouwd uit donkeroranje bakstenen (15x8x4 cm) en brokken kalksteen. Deze muur was opgebouwd op een laag puinfundering van circa 30 cm dik. De totale diepte van de muur bedroeg 40 cm. Dwars op deze muur lag spoor 3. Spoor 3 was aangebouwd aan spoor 4 en er gedeeltelijk overgebouwd. De muur was eveneens anderhalve steen dik en na zes lagen was er een uitkraging waar te nemen. Opgebouwd uit donkerrode bakstenen, in wildverband en met een formaat van 20x9x5, was dit een ander baksteenformaat dan bij spoor 4. De vijfsteensmaat van deze muur bedroeg 26 cm. De totale diepte van de muur bedroeg 42 cm. Uit de bak die gevormd werd door deze twee sporen is er tal van aardewerk verzameld (infra).

Sporen 4, 5 en 6 vormden eveneens een bak die grensde aan de vorige. Spoor 6 liep parallel met spoor 4. Het betrof hier eveneens een muur, dikker dan twee stenen naast elkaar, met in het noorden een steunbeer. De donkerrode bakstenen hadden een afmeting van 18x8x4 cm en waren in wildverband op elkaar gemetseld. De totale diepte van de muur bedroeg 45 cm. Deze muur was aangebouwd aan spoor 5.

Spoor 5 kwam 30 cm hoger uit dan de voorgaande muren. Deze muur was, net zoals spoor 3, aangebouwd tegen de dwarsopliggende muur (spoor 4) en was opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 18x8x5 cm, in wildverband op elkaar gemetseld en elkaar verhangen door zandige mortel. De totale hoogte van de muur bedroeg 60 cm. Spoor 7 was een gemetseld bakje/gootje van 30x52 cm. De binnenzijde was bepleisterd en van de oorspronkelijke structuur was een steen hoog bewaard gebleven. De baksteen, waaruit het opgebouwd was, had een afmeting van 18x9x5 cm (figuur 25).

Figuur 25: Detail spoor 7

Profiel 5

Tijdens het aanleggen van werkput 2 werd er in het profiel een lichtgrijs-blauw spoor opgemerkt. Dit spoor was gelegen in het donkergrijze pakket (spoor 8), dat gedateerd werd in de 17^e-18^e eeuw. Er werd besloten het profiel verder te verdiepen om de aard van dit spoor te achterhalen. Dit resulteerde in de aanleg van profiel 5. Dit profiel werd aangelegd aan de zuidzijde van werkput 2 (figuur 26).

Figuur 26: Profiel 5

Tijdens het verdiepen werd het duidelijk dat het hier ging om de insteek van een ingegraven houten structuur. De insteek was lichtgrijs-blauw van kleur en kleilig van textuur. Er bevonden zich geen inclusies in.

De structuur was opgebouwd uit verschillende smalle, verticaal geplaatste plankjes die werden samengehouden door horizontaal geplaatste latten. De structuur was rond en had een diameter van ongeveer 2 m.

Aan de hand van de vulling van de structuur kon achterhaald worden dat het hier ging om een beerput. Er was immers een zeer losse, bruine beervulling aanwezig in de structuur. Deze laag stopte aan de bovenzijde van de beerput, waarna ze werd afgedekt door een donkerbruine beerlaag, die over het gehele profiel liep.

De losse vulling van de beerput heeft er echter ook voor gezorgd dat het profiel zeer snel instortte, waardoor dit niet kon worden ingetekend. Deze losse vulling kon immers het gewicht van de bovenliggende pakketten niet meer dragen. Wegens instortingsgevaar kon eveneens niet het volledige profiel worden opgeschaafd.

Aan de hand van de ligging van de insteek van de beerput (ingegraven in spoor 8) kan er met enige zekerheid gezegd worden dat het hier om een recente structuur ging. Spoor 8 werd immers gedateerd in de 17^e-18^e eeuw. Deze structuur dateert dus zeker van na deze periode en is dus waarschijnlijk te dateren in de 18^e-19^e eeuw of misschien zelfs de 20^e eeuw. Een precieze datering kon, omwille van een gebrek aan vondsten in de structuur, niet gegeven worden.

5.1.3 **Werkput 3**

Figuur 27: grondplan werkput 3

Werkput 3 was 23m² groot en lag centraal in het plangebied. In totaal werden hier 8 sporen onderscheiden (figuur 27).

Spoor 1 was een bakstenen muur die in het loopvlak lag met een afmeting van 104x26 cm. Het formaat van de orangerode bakstenen bedroeg 18x8x4 cm. Spoor 2 was aangebouwd tegen spoor 1. Deze muur mat 104x31cm. Het formaat van de rozerode bakstenen bedroeg eveneens 18x8x4 cm.

Spoor 3 was een bakstenen blok aangebouwd aan spoor 4, ten noorden van spoor 1. Dit spoor had een afmeting van 129x48 cm en was opgebouwd uit orangerode bakstenen met een formaat van 18x8x4 cm. Spoor 4 was een bakstenen muur die dwars over de werkput liep. Hij was 4 m lang en anderhalfsteens dik (38 cm). Het baksteenformaat betrof eveneens 18x8x4 cm en na twee lagen was er een uitkraging waar te nemen. De stenen waren in wildverband gestapeld.

Spoor 5 was een muur die haaks op spoor 4 stond en tegen spoor 4 was aangebouwd. De orangerode bakstenen hadden een formaat van 18x8x4 cm en waren in wildverband op elkaar gestapeld. De stenen waren aan elkaar gehecht door kalkmortel.

Spoor 7 was een muur die parallel liep met spoor 5 en eveneens aangebouwd was aan spoor 4. De muur, in wildverband opgebouwd, bestond uit orangerode bakstenen met een afmeting van 18x8x6 cm.

Spoor 8 ten slotte was eveneens een bakstenen muurtje. Het was opgebouwd uit orangerode baksteen met een formaat van 18x8x6cm. Het geheel was in wildverband op elkaar gestapeld.

Sporen 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 zijn allen gebouwd op laag 3 (zie profiel 3 (infra)). Sporen 5 en 7 doorsnijden deze laag en zijn aangelegd tot op het niveau van de moederbodem.

Figuur 28: Overzicht werkput 3

Profiel 3

Het derde profiel werd aangelegd in werkput 3, meer bepaald aan de noordzijde van deze werkput. Het profiel was west-oost gericht en bevatte 5 verschillende lagen (figuur 29).

De eerste laag in het profiel was muurwerk dat in het vlak reeds werd gezien en aangeduid als spoor 5. Dit spoor bleek achter het aangelegde profiel door te lopen tot op een niveau van 2,90 m +TAW. De muur was aangelegd tot net op de moederbodem. De moederbodem lag dus in deze werkput ook op 2,90 m +TAW.

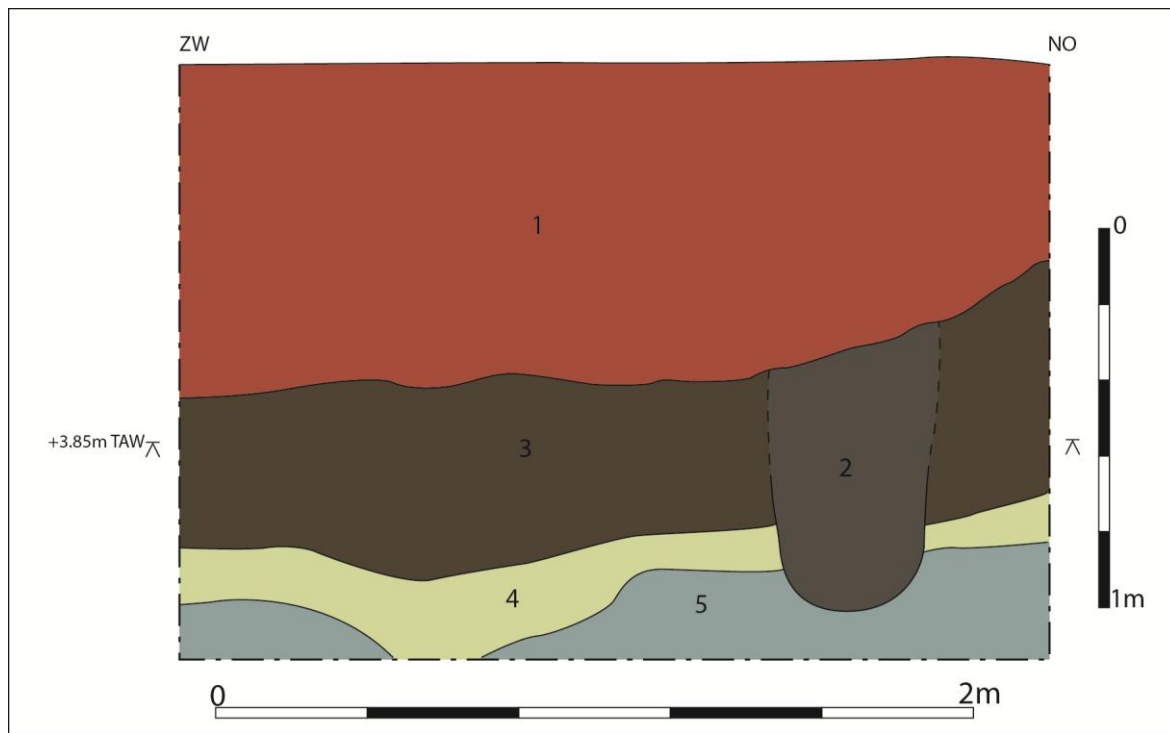
De derde laag, gelegen net onder spoor 5, was een donkerbruine, homogeen uitziende, lichtkleiige laag zand. Deze bevatte vele brokjes houtskool en enkele brokjes baksteen.

Laag 2 ging recht door deze laag heen, net als door de lagen 4 en 5. Ze was eveneens donkerbruin van kleur, echter naar beneden toe veel heterogener opgebouwd dan laag 3. Het onderscheid met laag 3 was echter niet zo duidelijk en werd enkel gemaakt op het heterogene (mogelijks uitgeloopte) karakter aan de onderzijde. Mogelijk gaat het hier om een kleine kuil, aangelegd vanuit laag 3 in lagen vier en vijf.

Laag 4 was een lichtgeel tot beige gevlekte laag licht lemig zand. Er waren inclusies van houtskool en baksteen in aanwezig.

De vijfde laag ten slotte was een lichtgrijs-groene laag zand met een klein aantal brokjes houtskool en een grote mate van bioturbatie. Mogelijk heeft deze laag te maken met de gracht die door het plangebied loopt in het westen. Mogelijk vormt deze laag de aanzet van een oeverwand.

Figuur 29: Profiel 3

Profiel 4

Dit profiel werd aangelegd tegen de zuidelijke wand van werkput 3. Het had een oost-west oriëntatie.

In het vierde profiel werden er, ondanks een kleine afstand tussen de twee profielen (in dezelfde werkput gelegen), veel minder lagen aangetroffen dan in profiel 3 (figuur 30). Een eerste laag was muurwerk dat in het vlak werd aangeduid met spoornummer 7. Hieronder lagen respectievelijk de eerder beschreven lagen 3 en 4 uit profiel 3.

Er werd een kleine induik waargenomen van het donkerbruine pakket. Deze kon echter niet gevolgd worden omwille van opstijgend grondwater en het hiermee gepaard gaande instortingsgevaar.

Dit profiel werd omwille van de sterke gelijkenis op profiel 3, niet getekend. Het werd enkel gefotografeerd. Het grondvlak kon echter niet tijdig opgeschoond worden omwille van het instortingsgevaar. Door de relatieve dikte van het bruine pakket (1.15m) was men genooddaakt om tot op een diepte van 3.16m TAW te graven waarbij men al ruim in contact kwam met het grondwater. Omwille van het instortingsgevaar is besloten eerst de profielen te documenteren. Dit vermoeden werd bevestigd door het instorten van de oostelijke wand van het profiel tijdens het onderzoek.

Figuur 30: Profiel 4

5.1.4 **Werkput 4**

In werkput 4 (figuur 21) werd er maar 1 spoor onderscheiden. De totale afmeting van werkput 4 bedroeg 21m². Ook hier werd stevige hinder ondervonden door continu stijgend grondwater.

Het enige spoor was een grondspoor dat een blauwig grijze kleur had en onregelmatig van vorm was. Dit spoor was de insteek/ aanzet van de gracht die langs de oostzijde van het terrein liep, daar een rechte hoek maakte en in het zuiden van het terrein afliep. Dit grachtje was ook al aanwezig in de 19^e eeuw en voorzag de pastorie met walgracht, die in het zuiden van het plangebied ligt, van water. De aanwezigheid van dit grachtje, nu afgedekt, zorgde er ook voor dat er in het zuidoosten van het terrein niet kon afgegraven worden (figuur 34).

Figuur 31: grondplan werkput 4

Figuur 32: werkput 4 bij opstijgend grondwater

Profiel 6

Het laatst aangelegde profiel, profiel 6, werd tegen de zuidelijk wand van werkput 4 aangelegd. Dit profiel bevatte 8 verschillende lagen (figuur 33).

De eerste van deze lagen was een dikke laag zeer los, grijs zand (zavel). Deze laag was gelegen naast ondiep, recent muurwerk, dat werd aangeduid als laag 2.

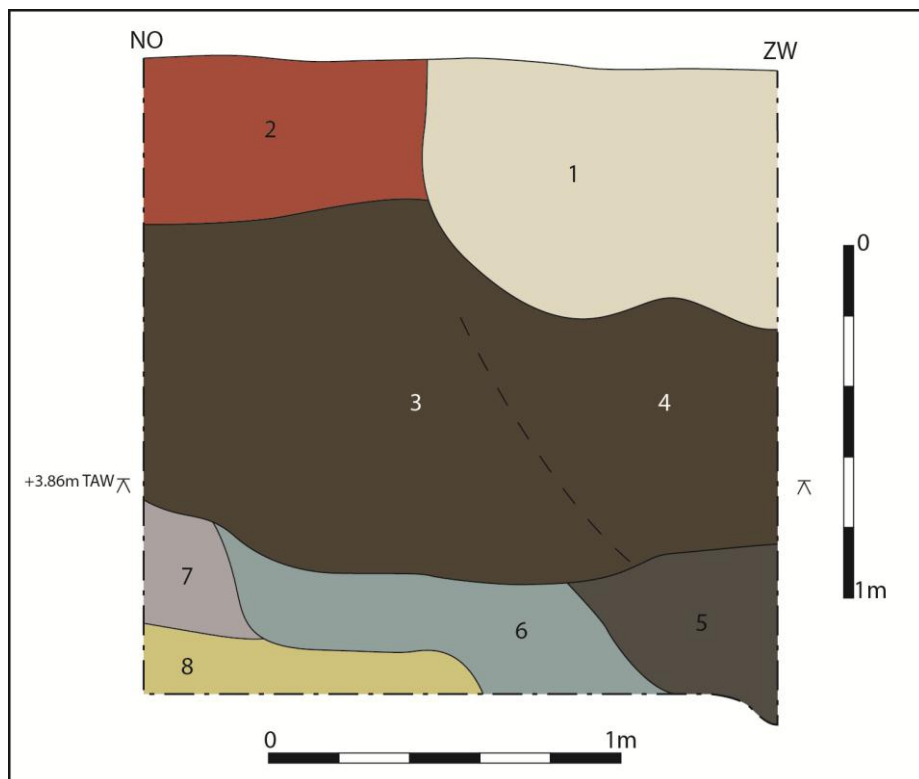
Een derde laag werd herkend net onder deze twee lagen. Dit was een donkerbruine, heterogeen uitzijnde zandlaag waarin veel puin aanwezig was (baksteen, mortel). Laag 4 was net naast deze derde laag gelegen en had dan ook dezelfde beschrijving. Het enige verschil was dat deze laag net iets donkerder van kleur was.

Onder deze laag 4 werd een vijfde laag aangeduid. Dit was ook een laag zand met baksteenpuin. Deze laag had echter weer een andere kleur, ze was eerder donkergrijs. Ook bevatte de laag enkele fragmenten aardewerk.

Laag 6 (spoor 1), gelegen net onder en naast laag 5 was donkergrijs-groen van kleur en bevatte fragmentjes houtskool. Deze heterogene laag kleiig zand moet waarschijnlijk gezien worden als de aanzet van de beek, die over het terrein liep.

Net naast deze laag lag laag 7. Deze laag was net als laag 6 heterogeen van uitzicht en had net als laag 6 een textuur die kon gekarakteriseerd worden als kleiig zand. Het verschil zat hem wederom in de kleur. Laag 7 was eerder lichtgrijs-beige van kleur.

De onderste laag, laag 8 (spoor 2), was de moederbodem. Deze werd bereikt op een niveau van 3,46 m +TAW.

Figuur 33: Profiel 6

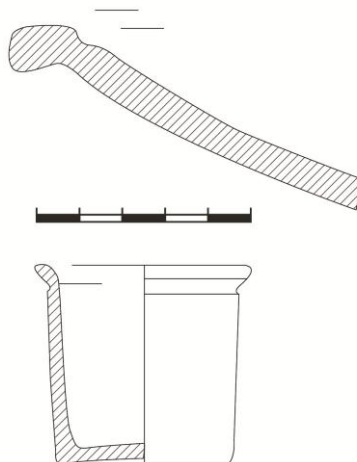
Figuur 34: Aanwezigheid van de gracht in het zuidoosten van het terrein

5.2 **Vondsten**

In totaal werden 183 scherven ingezameld tijdens het veldwerk. Het gros van het materiaal is in de 17e-18e eeuw te dateren.

In werkput 1 werd vooral tijdens de aanleg van het vlak materiaal ingezameld. Het gaat om 14 scherven, waarvan er 12 roodbakkend zijn en twee steengoed. Het steengoed is afkomstig van productiecentra die met de term Westerwald omschreven worden. Er is één kruik aangetroffen, van het type s2-kan-46 met een datering tussen 1650 en 1725. Daarnaast werd ook een zalfpotje aangetroffen van het type s2-zal-4 dat tussen 1700 en 1740 kan gedateerd worden. Het rood aardewerk dateert ook in de 17e en 18e eeuw. Zo kan een bord met een afgeronde, blokvormige rand opgemerkt worden.

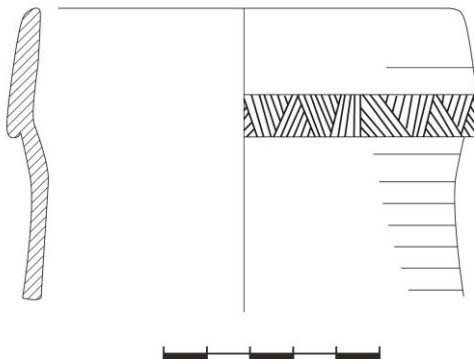
Aanleg WP 1
bord in rood aardewerk (boven) en zalfpot in steengoed (onder)

Figuur 35: Representatief aardewerk aangetroffen tijdens de aanleg van WP 1

Het enige oudere spoor is een kleine paalkuil, spoor 12 (10). Hierin werd een randscherf van een kruik in Langerwehe steengoed aangetroffen. Het gaat om een hoge bandvormige rand met afgeronde top en radstempelversiering op de rand. Dit type versiering is typisch voor de 14^e eeuw. Dit spoor kan dus in de 14^e eeuw gedateerd worden.

WP1 Spoor10
Kruik in steengoed

Figuur 36: Randfragment van een steengoedkruik met radstempelversiering (aangetroffen in spoor 12)

In werkputten twee en drie werden uit een donkere lemige ophogingslaag verschillende scherven gerecupereerd. Qua vormenspectrum en datering komen deze grosso modo overeen. Mogelijk gaat het om dezelfde laag. Het leeuwendeel van het schervenmateriaal bestaat uit roodbakkerd aardewerk, hoewel er ook een aantal scherven steengoed en witbakkerd aardewerk zijn aangetroffen.

In werkput twee werden 67 scherven rood aardewerk, 4 scherven steengoed, één witbakkerd scherv, twee stukjes majolica, twee pijpensteeltjes en één scherv grijs aardewerk aangetroffen. Deze werden aangetroffen in het 17e eeuwse ophogingspakket (spoor 8 in werkput 2) zowel in de bakken gevormd door sporen 2 tot en met 6 als erbuiten.

Het steengoed is zowel afkomstig uit Raeren als het Westerwald, en is versierd met rozetten (Westerwald) en met een achterpoot van een dier, mogelijk een onderdeel van een wapenschild (Raeren). De enige scherv grijs aardewerk is een fragment van een bandoor versierd met vingerindrukken. Dit type versiering is ook typisch voor de 14^e eeuw. Mogelijk is deze scherv een

residuele scherf. Als aardewerkvormen zijn een hengselpot ,met als type in het Deventersysteem r-pot-25, teilen, kannen en een kom aan te treffen. Bij de teil gaat het om een teil met bandvormige rand met geribbelde buitenkant, afgeplatte top en ondersneden lip. De kannen kunnen als type r-kan-33 omschreven worden. De borden kunnen als types r-bor-1 en r-bor-17 omschreven worden. De rand van een grape heeft een licht verdikte, afgeronde top met afgeschuinde binnenkant. Een exact type binnen het Deventer-systeem kon niet gevonden worden. Een bord met slibversiering en groene koperglazuur viel ook op. Dit bord kan omschreven worden als type r-bor-5 en dateert tussen 1675 en 1725.

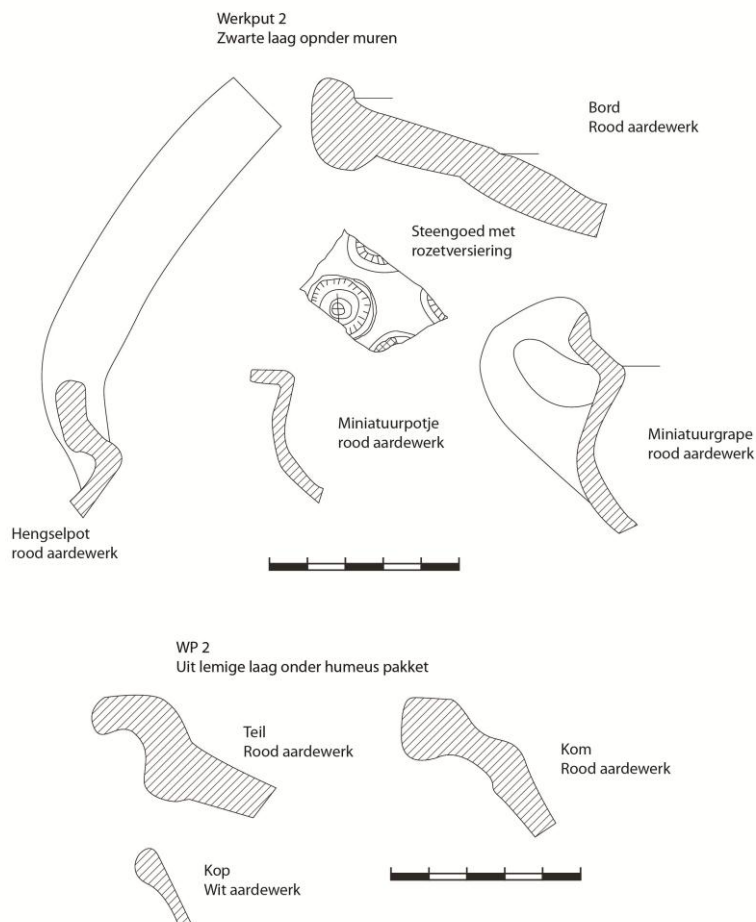

Figuur 37: Bord met slibversiering uit WP 2

Ook speciaal was de aanwezigheid van twee miniatuurpotjes, het ene was een miniatuurgrape, van het andere was de exacte vorm niet te achterhalen.

Uit een lemige laag onder een humeus pakket dat werd opgemerkt in de zuidelijke profielwand van werkput 2 werden ook een aantal scherven gerecupereerd. Het gaat om 33 scherven rood aardewerk en één stuk witbakkend aardewerk. Tussen het rood aardewerk is er onder meer een steel van een steelpan/kom aangetroffen. Daarnaast zijn er ook drie randen en teilen aangetroffen.

In witbakkend aardewerk is er één randje aangetroffen. Het gaat hierbij om een randfragment van een kop, van het type w-kop-27.

Figuur 38: Representatief aardewerk uit WP 2

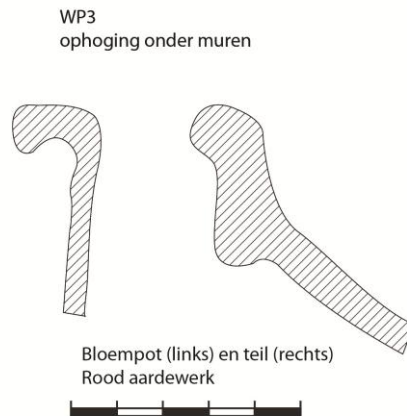
In werkput 3 werden 19 scherven rood aardewerk, drie scherven witbakken aardewerk en vier scherven steengoed gerecupereerd. Deze waren allen afkomstig uit vulling 3 (zie afbeelding 14 profiel 3). Deze laag komt vermoedelijk overeen met spoor 8 uit werkput 2.

Bij het steengoed gaat het om drie scherven Raeren steengoed en een scherv Westerwald met kobaltblauw en mangaan paarse versiering en opgelegde rozetten en andere versiering. Bij geen van allen kon de exacte vorm achterhaald worden.

Bij het witbakkend aardewerk gaat het om twee kommen, van het type wpot-10 en W-kom-15. Deze laatste kan tussen 1580 en 1610 gedateerd worden, de eerste tussen 1720 en 1760.

Bij het rood aardewerk konden een teil en een bloempot opgemerkt worden. Het gaat om het type r-blo-8 en r-kom-40.

Ook dit ensemble kan in de 17^e-18^e eeuw gedateerd worden.

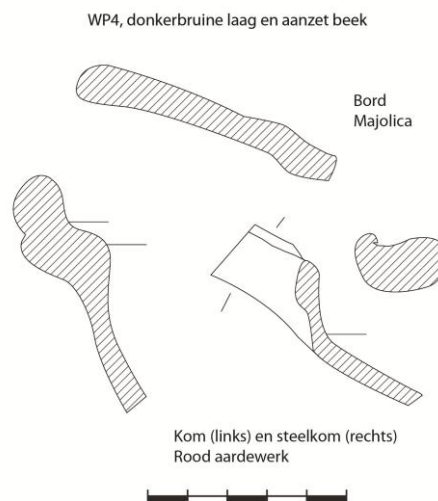
Figuur 39: Representatief aardewerk uit de ophogingslaag onder de muurresten in WP 3 (spoor 6)

In werkput 4 is er uit een donkerbruine vulling (vulling 4 (zie afbeelding 17 profiel 6)) en de aanzet van de beek (vulling 5 (spoor 1 in werkput 4) (zie afbeelding 17 profiel 6)) ook schervenmateriaal gerecupereerd. In totaal werden 13 scherven rood aardewerk, één scherv Maaslands aardewerk, twee scherven majolica en vijf scherven steengoed gerecupereerd.

De scherv Maaslands is een bodemfragment van een zalfpotje, type w-zal-6. De scherven majolica zijn afkomstig van een bord van het type M-bor-3. Het steengoed leverde helaas geen identificeerbare vormen op.

Binnen het roodbakkend aardewerk konden een steelkommetje en een grote kom geïdentificeerd worden. Het gaat om een steelkom van het type r-stk-2 en type r-kom-78.

Ook dit ensemble kan in de 17^e eeuw gedateerd worden.

Figuur 40: Representatief aardewerk uit laag 4 van profiel 6 en de aanzet van de beek (spoor 1)

Globaal gezien zijn quasi alle vondsten te dateren in de 17^e en 18^e eeuw, met uitzondering van twee scherven. De dominante aardewerkgroep is het rood aardewerk, de dominante importgroep is het steengoed.

6 *Besluit en waardering*

Algemeen kan worden geconcludeerd dat de archeologische sporen recent zijn van aard. Omdat er onder deze recente sporen geen oudere werden aangetroffen, acht Baac Vlaanderen een verder onderzoek niet aangewezen.

Doel van de opdracht was het vaststellen en waarderen van eventueel aanwezige bewoningssporen. Hieronder worden de in de bijzondere voorschriften geponeerde onderzoeksvragen beantwoord:

1. Welke zones zijn verstoord?

Het gehele terrein was verstoord door het ingraven van twee kelders, in het westen en het oosten van het terrein en door de aanwezigheid van een ingemetselde gracht die zich eerst in een noord-zuid richting begaf om daarna in de zuidwestelijke hoek af te buigen en verder te gaan in west-oost richting. In werkput 2 werd ook een brandstoftank teruggevonden.

2. Zijn er archeologische sporen aanwezig?

Er zijn archeologische sporen aanwezig. In totaal zijn er 29 sporen onderscheiden. Het leeuwendeel bedroeg muurwerk/vloeren. Verder zijn er ook vijf grondsporen aangetroffen.

3. Wat is de aard en de datering van de sporen?

De datering van de sporen situeert zich vooral in de 17^e-19^e eeuw. De muren echter, dateren uit de 18^e – 20^e eeuw. Indicerend hiervoor zijn de kleine baksteenformaten enerzijds, anderzijds wordt de datering gesteund door het toch wel talrijk aanwezige aardewerk dat vooral uit de 17^e-18^e eeuw dateert. 17^e eeuws aardewerk werd aangetroffen in een pakket onder de muren waardoor deze dus jonger zijn dan dit pakket. Uitzondering op deze algemene datering vormen een grijs stuk aardewerk, wat mogelijk residueel is en een randscherf van een kruik in Langerwehe steengoed. Deze beide kunnen in de 14^e eeuw gedateerd worden.

4. Hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?

De bewaringstoestand van de muren was veelal goed van aard. Ook door hun recente karakter waren ze nog redelijk intact.

5. Is er sprake van belangrijke ophogingspakketten en zijn deze dateerbaar?

Er werden geen belangrijke ophogingspakketten teruggevonden.

6. Op welke diepte bevindt de moederbodem zich?

De moederbodem bevond zich in het noordoosten en het zuidoosten op een gemiddelde hoogte van 3,60 m TAW. Naar het westen toe was dit nog 3,15m TAW. We merken dus een lichte helling in oostelijke richting

7. Is een vervolgonderzoek relevant en zo ja, welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

De structuren zijn onderzocht tot op de moederbodem. Onder deze 17^e-19^e-eeuwse sporen zijn geen oudere bewoningsslagen aangetroffen. De verwachting uit het bureauonderzoek kan dus niet gehandhaafd worden. Op basis van dat bureauonderzoek werden namelijk ook sporen uit de Late Middeleeuwen verwacht. Op het terrein zijn enkel nog sporen uit jongere periodes te verwachten. Deze verwachting moeten we bovendien temperen door de

aanwezigheid van een beek in het zuiden en westen van het terrein en de aanwezigheid van enkele kelders. Daardoor heeft het uitgevoerde onderzoek het overgrote deel van het beschikbare onderzoeksgebied reeds aangesneden.

Ondanks de aanwezigheid van de aangetroffen archeologische resten adviseren we geen verder onderzoek, aangezien dit geen extra betekenisvolle archeologische informatie over het terrein zal opleveren.

7 Bibliografie

AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2012: *Digitale bodemkaart Vlaanderen* [online], <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#>, (geraadpleegd op 25 maart 2012).

BARTELS M. 1999: *Steden in scherven*, Zwolle, 2 delen.

BIBLIOTHEEK VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM 2012: *Beelddatabank Stedenatlassen: Kaart Dendermonde-Joan Blaeu (1649)* [online], http://dpc.uba.uva.nl/cgi/i/image/image-idx?c=atlas;lang=nl;istart=33;sid=3801736a7ad64ec5e3169f99d65d712e;q1=1800-A10;rgn1=atlas_all;q2=~Dendermonde~;op2=and;rgn2=atlas_all;size=20;lasttype=boolean;view=entry;lastview=thumbnail;subview=detail;cc=atlas;entryid=x-ub-kaartenzl-1800-a10-138-k;viewid=UB-KAARTENZL-1800-A10-138-K;start=1;resnum=1 (geraadpleegd op 25 maart 2012).

BITTER P. 2008: Overzicht classificatiesysteem publicaties en codes aanvulling op de handleiding classificatiesysteem, s.l. (digitale versie).

BRUYNINCX L. 1965: *Dendermonde, geschiedenis, gebouwen, folklore*, Dendermonde.

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2012: *Dendermonde-Oude Vest* [online], <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/#> (geraadpleegd op 25 maart 2012).

DAUWE J. 2010: *Dendermonde in beeld. Iconografie van de stad (13de eeuw - 1914)*, Dendermonde.

DHANENS E. 1961: *Dendermonde, Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen*, Gent.

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012a: Kaart Dendermonde - Kaart van Ferraris (Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden) (1771-1778) [online], http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html, (geraadpleegd op 25 maart 2012).

DIGITALE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012b: Kaart Dendermonde- Kadastrale kaarten van België, POPP, Philippe-Christian (1805-1879) [online], http://dgtl.kbr.be:1801/view/action/nmets.do?DOCCHOICE=14019.xml&dvs=1331278965964~55&loc_ale=nl_NL&search_terms=wachtebeke&adjacency=N&VIEWER_URL=/view/action/nmets.do?&DELIVERY_RULE_ID=1&usePid1=true&usePid2=true (geraadpleegd op 25 maart 2012).

MUSEA OOST-VLAANDEREN IN EVOLUTIE 2012: Plattegrond van de belegering van Dendermonde in 1706 (1730)-James Basire [online], <http://www.museuminzicht.be/public/collecties/objecten/objectdet/index.cfm?id=smd3584> (geraadpleegd op 25 maart 2012).

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN 2012: Atlas der Buurtwegen <http://www.gisoost.be/ATLASBW/> [online], (geraadpleegd op 25 maart 2012).

S.N. 1865: *Oudheidkundige kring der stad en des voormaligen lands van Dendermonde, gedenkschriften*, Dendermonde.

VERLAECKT K., VANDECATSYE S. ET ALII 2010: *Dendermonde van metaaltijden tot vroege middeleeuwen*, Dendermonde.

VIRTUELE BIBLIOTHEEK VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE 2012: *Kaart Deventer-Dendermonde* [online], <http://lucia.kbr.be/mapview/index.php?image=/deventer/1588820.imgf> (geraadpleegd op 25 maart 2012).

8 *Lijst met afbeeldingen*

Figuur 1: Locatie van het plangebied op topografische kaart.....	8
Figuur 2: Aanduiding plangebied op bodemkaart.....	12
Figuur 3: CAI-kaart van het plangebied (in rood omlijnd) met de archeologische vindplaatsen in de omgeving.....	15
Figuur 4: Kaart Dendermonde (1730)	16
Figuur 5: Kaart Jacob van Deventer 1540.....	17
Figuur 6: Kaart Joan Bleau (1649).....	17
Figuur 7: Ferrariskaart	18
Figuur 8: Kaart der buurtwegen	19
Figuur 9: Plot atlas der buurtwegen op moderne luchtfoto	19
Figuur 10: Popp-kaart.....	20
Figuur 11: Popp-kaart geplot op moderne luchtfoto	21
Figuur 12: Profiel 1	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 13: Profiel 2	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 14: Profiel 3	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 15: Profiel 4	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 16: Profiel 5	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 17: Profiel 6	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Figuur 18: Zicht op de sporen 1 tot en met 6.....	23
Figuur 19: Overzichtsfoto met in het noorden spoor 7.....	25
Figuur 20: Spoor 9 in het vlak.....	26
Figuur 21: Vlakfoto spoor 10	27
Figuur 22: Coupe op spoor 12 (10).....	27
Figuur 23: Detail spoor 11	28
Figuur 24: Detail spoor 1	33
Figuur 25: Overzicht sporen in werkput 2.....	33
Figuur 26: Detail spoor 7	34
Figuur 27: Overzicht werkput 3	37
Figuur 28: Aanwezigheid van de gracht in het zuidoosten van het terrein	44
Figuur 29: Representatief aardewerk aangetroffen tijdens de aanleg van WP 1	45
Figuur 30: Randfragment van een steengoedkruik met radstempelversiering (aangetroffen in spoor 12).....	45
Figuur 31: Bord met slibversiering uit WP 2.....	46
Figuur 32: Representatief aardewerk uit WP 2	47
Figuur 33: Representatief aardewerk uit de ophogingslaag onder de muurresten in WP 3 (spoor 6). ..	48
Figuur 34: Representatief aardewerk uit laag 4 van profiel 6 en de aanzet van de beek (spoor 1)	48

9 *Bijlagen*

9.1 *Sporenlijst*

Legende

Bg	Beige
Br	Bruin
Gl	Geel
Gr	Grijs
Or	Oranje
Wt	Wit
Zw	Zwart

D-	Donker
L-	Licht

Gevl	Gevlekt
Gebr	Gebrokt

AW	Aardewerk
BS	Baksteenspikkels
BSP	Baksteenpuin
FEVL	Roestvlekken
HK	Houtskoolspikkels
MN	Mangaan
SI	Silex
VL	Verbrand leem

...+	Grote hoeveelheid van deze inclusie
...-	Kleine hoeveelheid van deze inclusie

Spoor	WP	Vlak	Lengte	Breedte	Vorm	Kleur	Inclusies	Interpretatie	Datering	Opmerkingen	Hoogte TAW (m)
1	1	1			Langwerpig	Bepleisterde muur, d-ro bakstenen, eensteens, 20x8x4, harde mortel/cement, wildverband		Muur	19°-20° eeuws	Gaat over in een halfsteens muurtje in het westen van de wp, dichtgemaakte opening?	4.79
2	1	1				D-ro bakstenen, wildverband, 22x10 cm		Vloer			4.33
3	1	1			Langwerpig	Eensteens, muur van kelder, harde mortel/cement, wildverband, 20x8x4		Muur			4.40
4	1	1				Halfsteens, tandverband, zachte zandmortel, d-Ora bakstenen, 20x9x4		Muur			4.2 Ok: 4.08
5	1	1				Ingegraven aardwerken pot, diameter 30 cm		Sterfputje			3.98
6	1	1				Halfsteense bak met vloer, in de zo hoek een grote bs blok, zelfde formaat als s4, vloer bestaat uit vierkante tegels (22x22) en bakstenen (zelfde formaat als muur,	Aw uit puinlaag boven op vloer	Bak			4.103

7	1	1			Onregelmatig	D-Gr, donkergrijsblauw gevekt	Fe, hk	Ophoging/natuurlij ke laag? Aanzet beek?			3.53
8	1	1	88	46	Ovaal	D-Br, homogeen	Bs, aw, hk, schelpen	Kuil			4.01
9	1	1			Ovaal	D-Gr gevekt met donkergeelbruine brokken	Vl,hk, bs	Kuil			3.87
10 (12)	1	1			Ovaal	Donkergrijsbeige gevekt	Hk,aw, bs	Kuil			3.92
11	1	1			Langwerpig	D-Rbakstenen, eensteens, geen verband zichtbaar, 18x8x4 cm, keiharde mortel		Muur			4.33
13	1	1				Moederbodem					3.60
1	2	1				Dambordpatroon van rode en zwarte tegels, 20x20 cm, dikte niet te bepalen, harde mortel,		Vloer			4.98
2	2	1				Eensteens, wildverband, 20x9x4, d-R bakstenen, vrij harde mortel		Muur			4.83 Ok: 4.08
3	2	1				Anderhalfsteens, na zes lagen uitkragingen langs beide		Muur			4.43 Ok: 4.15

						kanten van de muur d-R bakstenen, wildverband, 20x9x5 cm, dikte vijf lagen is 26 cm					
4	2	1				Anderhalfsteense muur, bakstenen en stukken natuursteen, 15x8x4 stukken met kalkmortel en stukken met hardere mortel, bovenop puinfundering		Muur			4.12 Ok: 3.69
5	2	1				Eensteense muur, lager twee uitkragingen, 18x8x5, vrij harde zandmortel,		Muur			4.89 Ok: 4.14
6	2	1				Brede muur, dikte niet te achterhalen, dikker dan tweesteens, in het noorden een steunbeer, 18x8x4		Muur			4.61 Ok: 4.15
7	2	1	30	52	Rechthoekig	Gemetseld bakje/gootje, een steen hoog bewaard bepleisterd langs de binnenkant		Goot/bakje			4.29
8	2	1				Zwartbruin	Bs, Mt, Hk, AW	Ophogingspakket	17-18 ^{de} eeuw		3.54

1	3	1	104	26		Rr bs, 18x8x6 cm		Muur			4.72
2	3	1	104	31		Orr bs, 18x8x6 cm		Muur			4.72
3	3	1	129	48		Or bs, 18x9x6 cm		Muur			4.84
4	3	1	400	38		Or bs, 18x9x6 cm		Muur			4.84 Ok: 4.4
5	3	1	420	40		Or bs, kalkmortel, 18x9x6 cm, wildverband		Muur			5.01 Ok: 2.90
6	3	1				Mb, gevlekt zand		Vlak			3.16
7	3	1	470	18		Or bs, 18x8x6 cm, wildverband		Muur			4.58 Ok: 4.30
8	3	1	184	56		Bepleisterde bs muur		Muur			4.66 Ok: 3.64
1	4	1				Donkergrijs-groen	Hk	Aanzet beek			3.05
2	4	1				Mb, gevlekt zand					3.06

9.2 *Fotolijst*

Foto nummer	Werk put	Vlak	Spoor	Wind richting	Info	Datum
1	1	1		ZO	VLAKFOTO	17-07-2012
2	1	1	1-6	ZO	DETAIL SPOREN	17-07-2012
3	1	1	9	NW	DETAIL SPOOR	17-07-2012
4	1	1	11	NW	DETAIL SPOOR	17-07-2012
5	1	1	10	N	DETAIL SPOOR	17-07-2012
6	1	1	8	WNW	COUPE 1	17-07-2012
7	1	1		O	PROFIEL 1	17-07-2012
8	2	1		DIVERS	VLAKFOTO	17-07-2012
9	2	1	1	N	DETAIL SPOOR	17-07-2012
10	2	1	7	O	DETAIL SPOOR	17-07-2012
11	1	1		ZW	PROFIEL 2	17-07-2012
12	1	1	10	Z	COUPE 2	18-07-2012
13	3	1		DIVERS	VLAKFOTO	18-07-2012
14	3	1		ZO	PROFIEL 3	18-07-2012
15	3	1		NO	PROFIEL 4	18-07-2012
16	4	1		N	PROFIEL 6	18-07-2012
17	4	1		DIVERS	VLAKFOTO	18-07-2012

9.3 *Vondstenlijst*

Vondst	WP	Vlak	Spoor	Laag	Categorie	Context	Opmerkingen	Datum
1	1	1	10		AW	AAVL		17/07/2012
2	2	1			AW		Tussen S3 en S6	17/07/2012
3	1	1	6		AW		Uit puin bovenin	17/07/2012
4	2	1			AW		Uit ZW laag onder muren	17/07/2012
5	2	1			BOT		Uit ZW laag onder muren	17/07/2012
6	1	1			AW	AAVL		17/07/2012
7	?	?			AW		Lemige laag onder humeus pakket	18/07/2012
8	2	1			BOT		Uit ZW laag onder muren	18/07/2012
9	2	1			AW		Uit ZW laag onder muren	18/07/2012
10	3	1			AW	AAVL	Uit oph onder muren	18/07/2012
11	4	1	prof 6		AW		DBr vulling + aanzet beer	18/07/2012

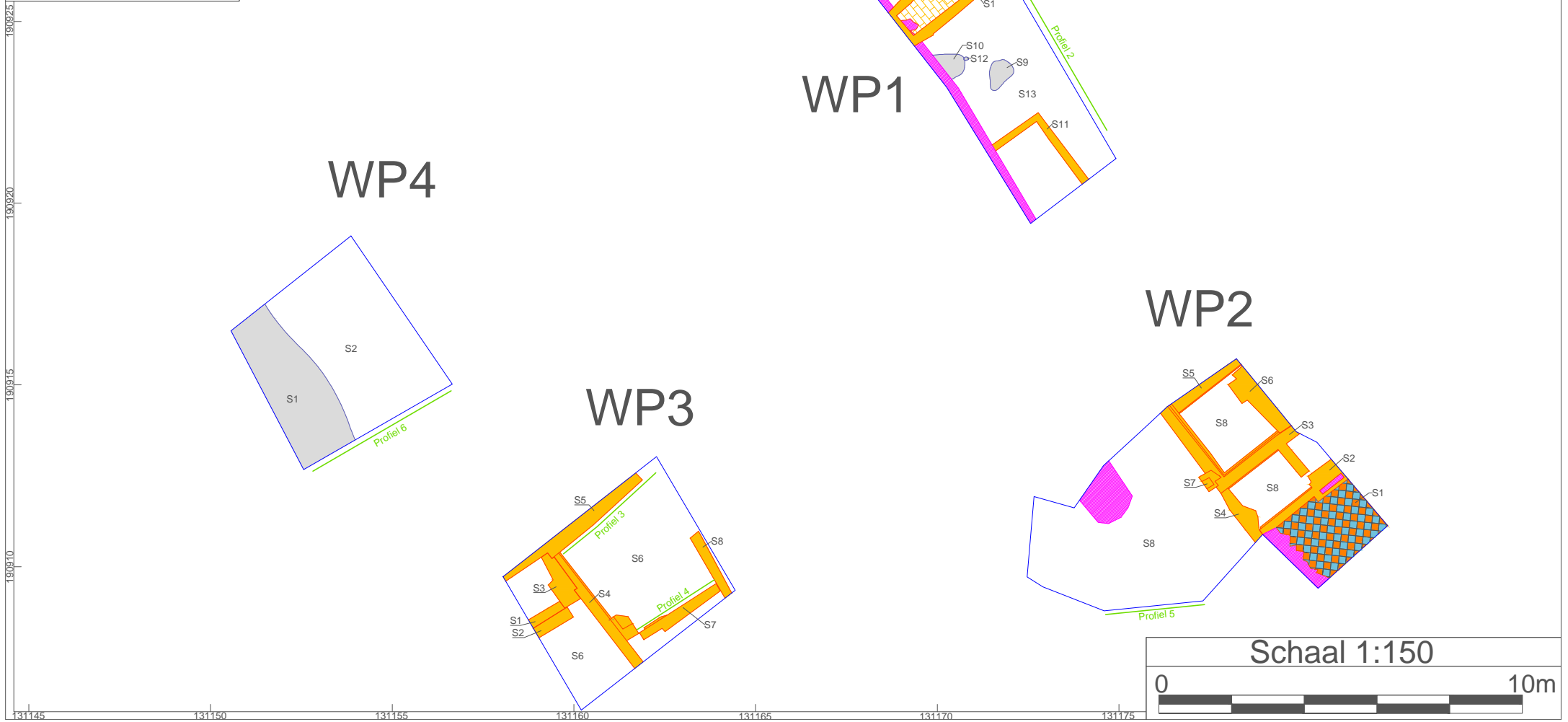
9.4 *Splitstabel*

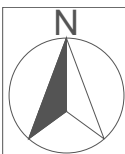
Vondst	Spoor	Categorie	Aantal	Gewicht in gram
1	10	AW	2	46
2		AW	1	64
3	6	AW	1	70
4		AW	39	1120
4		BOT	1	4
5		BOT	2	136
6		AW	14	404
6		BOT	1	44
7		AW	37	814
8		BOT	15	382
8		GLAS	1	2
8		AW	2	1
8		MACRO (SCHELP)	1	2
9		AW	38	594
9		BOT	1	2
10		AW	29	1040
11	PROF. 6	AW	20	580

Dendermonde Oude Vest

Bijlage 9.5.1: Overzichtskaart

Legende			
	Werkput		Vloeren
	Muurwerk		Verstoring
	Sporen		Profielen

Dendermonde Oude Vest

Bijlage 9.5.2: Werkput 1

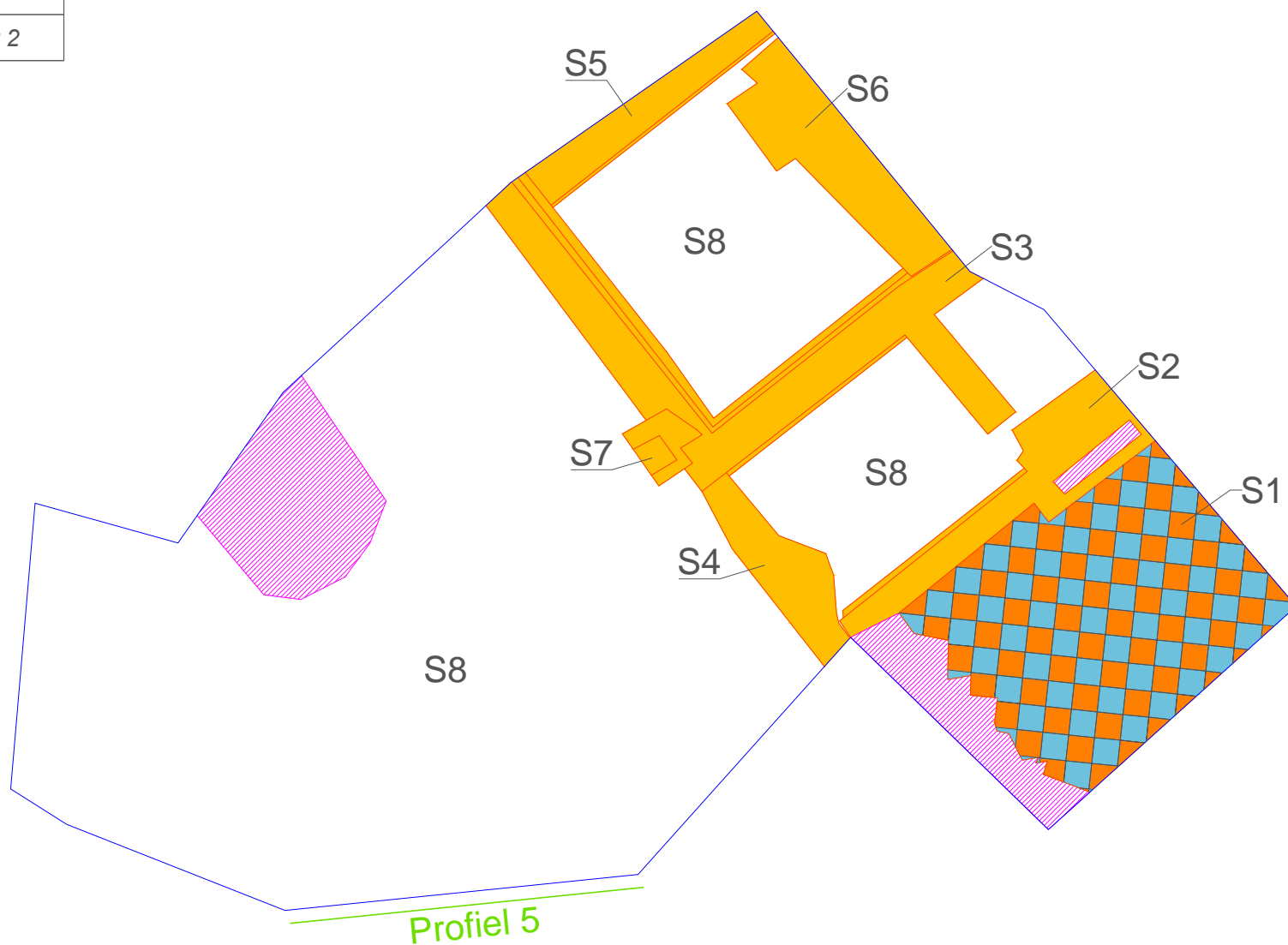

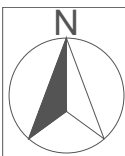
Schaal 1:50

0 2m

Dendermonde Oude Vest

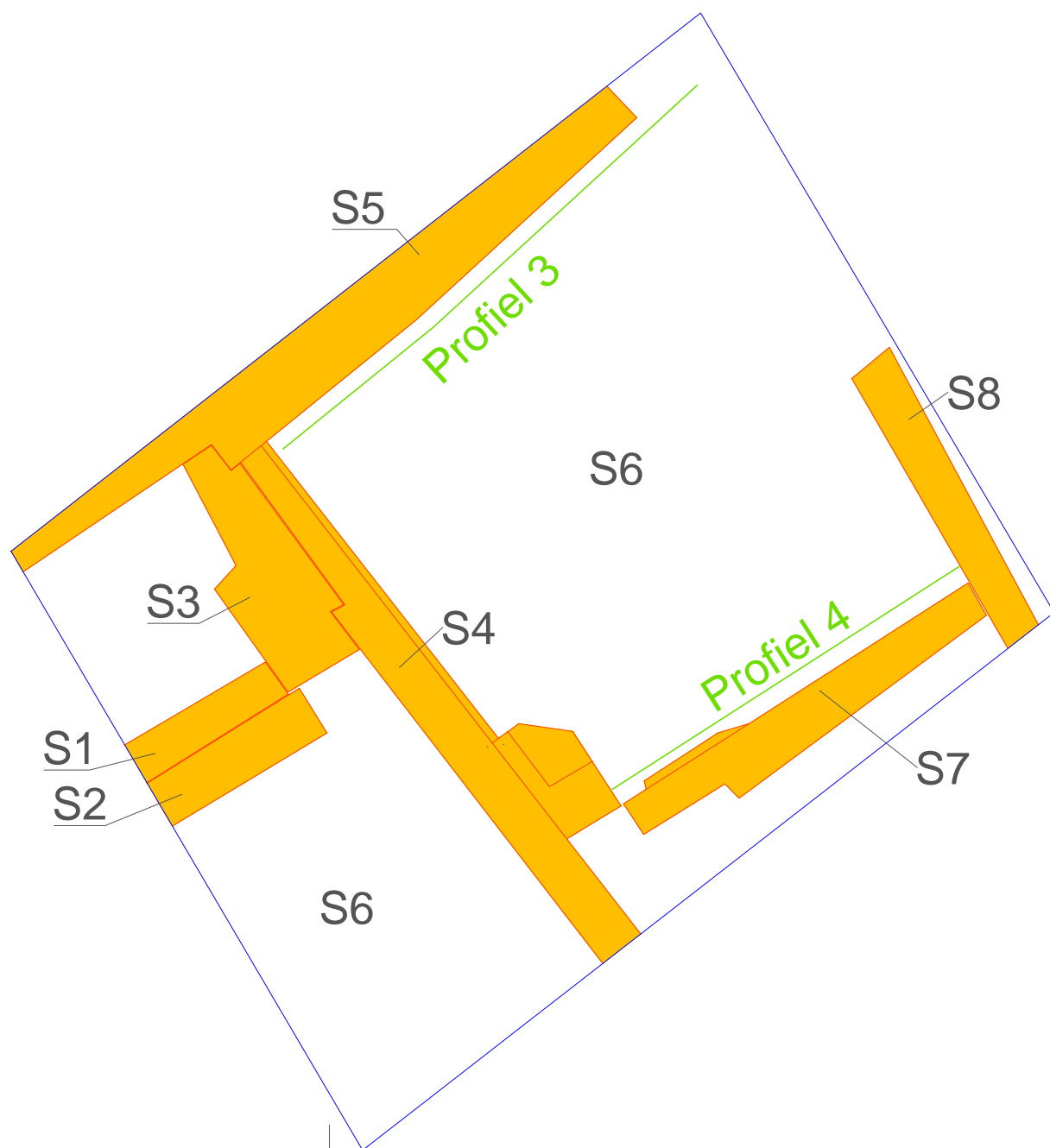
Bijlage 9.5.3: Werkput 2

Dendermonde Oude Vest

Bijlage 9.5.4: Werkput 3

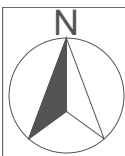

131160

131160

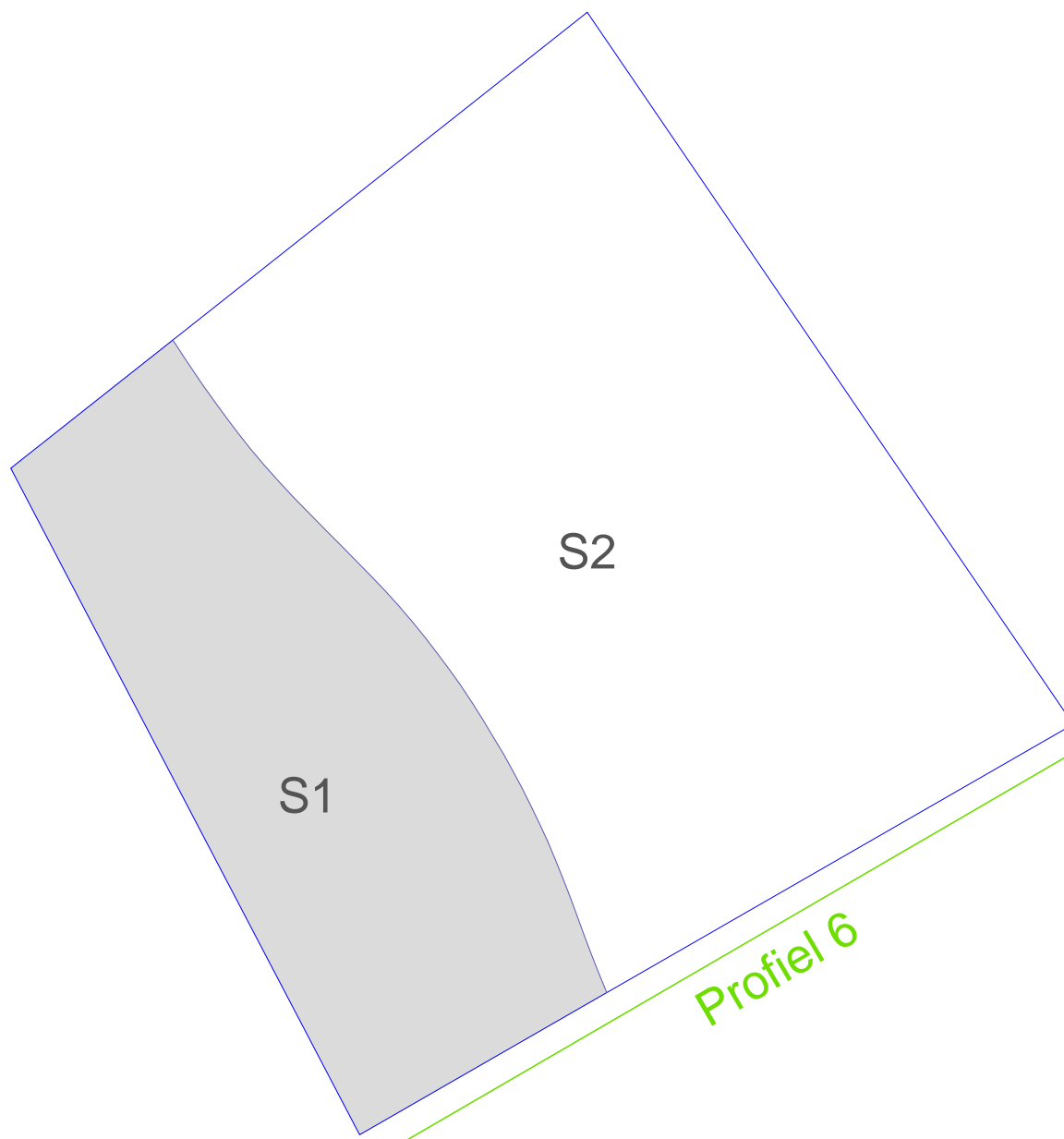
Schaal 1:40

0 2m

Dendermonde Oude Vest

Bijlage 9.5.5: Werkput 4

Schaal 1:40

0 2m